

VEJLEDNING I GOD PRAKSIS

**i henhold til Haagerkonventionen af
25. oktober 1980 om de civilretlige
virkninger af internationale
barnebortførelser**

**DEL VI
ARTIKEL 13, STK. 1, LITRA b)**

Udgiver
Haagerkonferencen om International Privatret
Det Permanente Bureau
Churchillplein 6b ¶2517 JW Den Haag ¶Nederlandene

 +31 70 363 3303 ¶

 +31 70 360 4867

secretariat@hcch.net
www.hcch.net

Forord

I anledning af 40-årsdagen for indgåelsen af *Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civile retlige virkninger af internationale barnebortførelser* er det mig en stor fornøjelse at præsentere del VI af vejledningen om god praksis i henhold til Haagerkonventionen fra 1980 om barnebortførelser, som omhandler en vigtig bestemmelse i konventionen: artikel 13, stk. 1, litra b) (undtagelsen vedrørende alvorlig risiko).

Denne publikation har til formål at give vejledning til dommere, centrale myndigheder, advokater og andre fagfolk, der arbejder inden for international familieret, og som er stillet over for anvendelsen af artikel 13, stk. 1, litra b), i konventionen fra 1980 om barnebortførelser. Denne bestemmelse fastsætter en af undtagelserne til en hurtig tilbagegivelse af barnet i henhold til konventionen. Den stigende anvendelse i de senere år af dette forsvar i sager om bortførelse af børn og en voksende bekymring hos eksperter for, at en ukorrekt anvendelse af denne bestemmelse ville bringe den hårfine balance, der findes i konventionen om barnebortførelser, i fare, har foranlediget Haagerkonventionens styrende organ, Council on General Affairs and Policy, til at give Det Permanente Bureau til opgave at udarbejde en vejledning i god praksis vedrørende fortolkning og anvendelse af konventionens artikel 13, stk. 1, litra b), med bistand fra en arbejdsgruppe sammensat af en bred vifte af nationale eksperter.

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at udtrykke min taknemmelighed over for alle dem, der har bidraget til udviklingen og udarbejdelsen af denne vejledning. Jeg takker først og fremmest de mange medlemmer af arbejdsgruppen (se vejledningen for en udførlig liste) og navnlig Diana Bryant, der har været formand for arbejdsgruppen siden det første møde i 2013. Dommer Bryants ekspertviden, uforbeholdne engagement og tålmodighed har været afgørende for den vellykkede tilblivelse af denne vejledning. Jeg takker også personalet og de mange praktikanter i Det Permanente Bureau, der har deltaget i projektet. I overensstemmelse med Haagerkonferencens faste og veldokumenterede praksis blev vejledningen forelagt medlemmerne til godkendelse. Den omstændighed, at den blev godkendt af alle de (daværende) 83 medlemmer af Haagerkonferencen, styrker med sikkerhed den autoritative værdi af denne vejledning som en sekundær kilde til oplysninger om konventionens gennemførelse.

Det er afgørende, at alle fagfolk, uanset om de behandler internationale sager om bortførelse af børn regelmæssigt, endda dagligt, eller én gang i deres karriere, er udstyret med de nødvendige redskaber til at hjælpe børn og familier, der er fanget i disse yderst kritiske situationer. Med denne publikation er det håbet, at fagfolk, navnlig dommere, får et sådant redskab, der kan hjælpe dem ved den vanskelige analyse af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko. Det er afgørende, at de kan træffe en informeret og hurtig afgørelse om tilbagegivelse af barnet. De centrale myndigheder og andre aktører vil også finde nyttige retningslinjer, der kan hjælpe dem med at behandle sager, hvor der er rejst indsigelse efter artikel 13, stk. 1, litra b). De afgørelser, der henvises til i vejledningen — som alle kan tilgås på INCADAT, Haagerkonferencens internationale barnebortførelsesdatabase — giver vejledningens brugere konkrete eksempler på, hvordan bestemmelsen er blevet anvendt i en specifik sag.

På denne baggrund er jeg overbevist om, at denne vigtige vejledning vil bidrage til en bedre og mere ensartet anvendelse af artikel 13, stk. 1, litra b), i konventionen om barnebortførelser — til gavn for børn og familier i hele verden.

Christophe Bernasconi | *Secretary General*

Indholdsfortegnelse

ORDLISTE	7
INDLEDNING	13
I. Artikel 13, stk. 1, litra b), som en del af rammerne for konventionen af 1980 .	19
1. Princippet: tilbagegivelse af barnet	21
a. <i>Konventionens formål og grundlæggende begreber</i>	<i>21</i>
i. <i>Bortførelse eller tilbageholdelse er ulovlig, hvis den strider mod de rettigheder, som tilkommer forældremyndighedsindehaveren</i>	<i>21</i>
ii. <i>Ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse er skadelig for barnet</i>	<i>21</i>
iii. <i>Myndighederne i den stat, hvor barnet har bopæl, kan bedst træffe afgørelse om forældremyndighed og samværsret.....</i>	<i>22</i>
b. <i>En afgørelse om tilbagegivelse: ikke en afgørelse om forældremyndighed</i>	<i>22</i>
c. <i>Hurtige tilbagegivelsessager.....</i>	<i>22</i>
d. <i>Samarbejde mellem kontraherende stater</i>	<i>23</i>
e. <i>Pligt til at bestemme, at barnet straks skal gives tilbage.....</i>	<i>23</i>
f. <i>Begrænsede undtagelser til pligten til at bestemme, at barnet straks skal gives tilbage</i>	<i>24</i>
g. <i>Restriktiv fortolkning af undtagelserne.....</i>	<i>24</i>
2. Artikel 13, stk. 1, litra b) — om undtagelsen vedrørende alvorlig risiko..	25
a. <i>Tre typer "alvorlig risiko"</i>	<i>25</i>
b. <i>En alvorlig risiko for barnet</i>	<i>25</i>
c. <i>Niveauet af "alvorlig risiko"</i>	<i>26</i>
d. <i>Undtagelse vedrørende "fremadrettet alvorlig risiko.....</i>	<i>26</i>
II. Artikel 13, stk. 1, litra b), i praksis	29
1. Overvejelse af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko	31
a. <i>Trinvis analyse</i>	<i>31</i>
b. <i>Sikrende foranstaltninger.....</i>	<i>34</i>
c. <i>Praktiske foranstaltninger</i>	<i>35</i>
d. <i>Procedure- og bevisregler</i>	<i>36</i>
i. <i>Bevisbyrde</i>	<i>36</i>
ii. <i>Begrænsning af oplysninger og beviser til spørgsmålet om tilbagegivelse</i>	<i>36</i>
iii. <i>Formaliteten vedrørende oplysninger om barnets sociale baggrund</i>	<i>36</i>
iv. <i>Formaliteten vedrørende anmodningen om tilbagegivelse og vedhæftede dokumenter</i>	<i>37</i>
2. Eksempler på påstande, der kan gøres gældende efter artikel 13, stk. 1, litra b)	37
a. <i>Vold i hjemmet mod barnet og/eller den bortførende forælder</i>	<i>37</i>
b. <i>Økonomiske eller udviklingsmæssige gener for barnet ved tilbagegivelse.....</i>	<i>39</i>

	c.	<i>Risici i forbindelse med omstændigheder i den stat, hvor barnet har bopæl,</i>	41	
	d.	<i>Risici i forbindelse med barnets sundhed</i>	41	
	e.	<i>Barnets adskillelse fra den bortførende forælder, hvis den bortførende forælder ikke kan eller vil vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl</i>	42	
		i.	<i>Straffesag mod den bortførende forælder i den stat, hvor barnet har bopæl, som følge af ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse.....</i>	43
		ii.	<i>Den bortførende forælders indvandringsproblemer</i>	44
		iii.	<i>Manglende effektiv adgang til retsvæsenet i den stat, hvor barnet har bopæl</i>	45
		iv.	<i>Helbreds- eller familiemæssige forhold vedrørende den bortførende forælder</i>	45
		v.	<i>Klar afvisning af tilbagevenden.....</i>	47
	f.	<i>Adskillelse fra barnets søskende.....</i>	47	
III.		God praksis for retter i sager vedrørende artikel 13, stk. 1, litra b).....	49	
	1.	Overordnet princip: effektiv sagsstyring.....	51	
	2.	God praksis vedrørende sagsstyring	52	
		a.	<i>Tidlig identifikation af de relevante spørgsmål</i>	52
		b.	<i>Mindelig tvistbilæggelse</i>	52
		c.	<i>Parternes deltagelse i proceduren</i>	53
		d.	<i>Barnets deltagelse i proceduren</i>	54
		e.	<i>Bevismateriale</i>	55
		f.	<i>Ekspertbeviser</i>	55
		g.	<i>Bistand fra centralmyndigheder og direkte retslige meddelelser ...</i>	55
IV.		God praksis for centrale myndigheder i sager vedrørende artikel 13, stk. 1, litra b).....	57	
	1.	Centralmyndighedernes generelle opgaver — samarbejde og levering af oplysninger	59	
	2.	Centralmyndighedernes begrænsede rolle med hensyn til undtagelsen vedrørende alvorlig risiko	59	
	3.	God praksis for centralmyndigheden i oprindelsesstaten.....	60	
	4.	God praksis for centralmyndigheden i modtagerstaten	60	
V.		Nyttige ressourcer.....	61	
	1.	Den forklarende rapport vedrørende konventionen af 1980.....	63	
	2.	Proceedings of the Fourteenth Session (1980)	63	
	3.	Haagerkonferencens internationale barnebortførelsesdatabase (INCADAT)	63	
	4.	Vejledninger i god praksis udgivet af Haagerkonferencen	64	
	5.	Det internationale Haagnetværk af dommere (IHNJ).....	64	
	6.	The Judges' Newsletter om international beskyttelse af børn.....	64	
	7.	Dokumenter udarbejdet af nationale myndigheder	65	
		Fortegnelse over citeret retspraksis	67	
		Fortegnelse over citeret retspraksis	69	

ORDLISTE

Artikel 13, stk. 1, litra b)-sag:

I denne vejledning anvendes udtrykket "artikel 13, stk. 1, litra b)-sag" til at henvise til en international barnebortførelsessag om tilbagegivelse af et barn eller børn, der er rejst i medfør af konventionen af 1980, og hvor undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b), er blevet rejst.

Sagsstyring:

Dette beskriver den proces, hvorved retten fører tilsyn med sagens forløb, navnlig for at sikre, at sagen er klar til at blive hørt hurtigt, og at proceduren ikke forsinkes unødigt.

Børnemishandling:

Afhængigt af den definition, der anvendes i den relevante jurisdiktion, henviser "børnemishandling" til former for fysisk, følelsesmæssig eller psykologisk vanrøgt, mishandling eller seksuel udnyttelse af et barn, typisk som følge af en forælders eller en anden persons handlinger eller passivitet.

Direkte retslige kommunikation:

Direkte retslig kommunikation vedrører meddelelser, der udveksles mellem siddende dommere, som befinder sig i forskellige jurisdiktioner, vedrørende en bestemt sag¹.

Vold i hjemmet og vold i familien:

Afhængigt af den definition, der anvendes i den relevante jurisdiktion, kan udtrykket "vold i hjemmet" omfatte en række former for misbrug i familien, herunder f.eks. forskellige former for fysisk, følelsesmæssig, psykologisk, seksuel og økonomisk udnyttelse. Volden kan være rettet mod et barn ("børnemishandling"), en partner (kaldes også "partnemishandling" eller "partnervold") og/eller andre familiemedlemmer.

Vold i familien:

Se ovenfor under "Vold i hjemmet og vold i familien".

Alvorlig risiko:

I denne vejledning forstås ved "alvorlig risiko" for barnet den alvorlige risiko for, at barnets tilbagegivelse vil udsætte det for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

¹ Se *Direct Judicial Communications — Emerging Guidance regarding the development of the International Hague Network of Judges and General Principles for Judicial Communications, including commonly accepted safeguards for Direct Judicial Communications in specific cases, within the context of the International Hague Network of Judges*, Haag, 2013, s. 12 (herefter "Emerging Guidance on Judicial Communications") (findes også på Haagerkonferencens websted på <www.hcch.net> under "Child Abduction" og derefter "Direct Judicial Communications").

Undtagelse vedrørende alvorlig risiko:

I denne vejledning forstås ved udtrykket "undtagelsen vedrørende alvorlig risiko" den undtagelse, der er fastsat i artikel 13, stk. 1, litra b), i konventionen af 1980, herunder de tre typer alvorlig risiko: udsætte barnet for fysisk skade, udsætte barnet for psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle².

Det internationale Haagnetværk af dommere:

Det internationale Haagnetværk af dommere (IHNJ) er et netværk af dommere med speciale i familieanliggender, som blev nedsat af Den international-privatretlige Haagerkonference med det formål at fremme kommunikationen og samarbejdet mellem dommere på internationalt plan og støtte den effektive gennemførelse af konventionen af 1980.

Den tilbageblevne forælder:

Ved udtrykket "tilbageblevne forælder" forstås den person, institution eller myndighed, der hævder, at et barn er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat i strid med forældremyndigheden i henhold til konventionen af 1980.

Optagelse på retsliste:

"Optagelse på retsliste" er den procedure, hvorefter en sag optages på en rets kalender.

Spejlførelser:

Spejlførelser er identiske eller lignende afgørelser, der træffes af retter i både modtagerstaten og oprindelsesstaten, som kun findes i visse retssystemer og jurisdiktioner. Hver afgørelse kan håndhæves og er gældende i den stat, hvor den blev truffet.

Praktiske foranstaltninger:

Praktiske foranstaltninger er foranstaltninger, som en ret kan fastsætte som en del af bestemmelsen om tilbagegivelse med det formål at lette og gennemføre tilbagegivelsen af barnet. Praktiske foranstaltninger har ikke til formål at imødegå en alvorlig risiko og skal holdes adskilt fra sikrende foranstaltninger.

Sikrende foranstaltninger:

I denne vejledning forstås dette udtryk generelt som foranstaltninger til afhjælpning af en alvorlig risiko.

Modtagerstat:

Den stat, til hvilken barnet er bortført, eller hvor barnet tilbageholdes. Det er den stat, hvor tilbagegivelsessagen føres³.

² Se afsnit I.2 i denne vejledning.

³ Se artikel 11, stk. 2, artikel 12, stk. 3, artikel 13, stk. 1, samt artikel 14, 17, 20 og 24 i konventionen af 1980.

Oprindelsesstat:

Den stat, hvis centralmyndighed eller fra hvilken en part fremsætter en anmodning om tilbagegivelse af et barn og dermed kræver tilbagegivelse af barnet efter konventionen af 1980. Det er sædvanligvis den stat, hvor barnet har bopæl inden bortførelsen eller tilbageholdelsen⁴.

Tilbagegivelsessag:

Ved udtrykket "tilbagegivelsessag" forstås en sag i henhold til konventionen af 1980 om tilbagegivelse af et barn eller børn, som føres for den judicielle eller administrative myndighed i den kontraherende stat, hvortil barnet er blevet bortført, eller hvor det tilbageholdes ("modtagerstaten")⁵.

Afhængigt af jurisdiktionen kan tilbagegivelsessager anlægges af den tilbageblevne forælder, en advokat, der repræsenterer den tilbageblevne forælder, centralmyndigheden i modtagerstaten og/eller en offentlig myndighed, f.eks. en offentlig anklager.

Forældremyndighed:

I denne vejledning anvendes begrebet "forældremyndighed", som det er defineret i artikel 5, litra a), i konventionen af 1980 og omfatter "retten til at drage omsorg for barnets person og særlig retten til at bestemme, hvor barnet skal bo".

Særlig repræsentant for barnet:

En person eller en myndighed, der er udpeget eller godkendt af retten til at repræsentere barnet i tilbagegivelsessagen, herunder bl.a. en uafhængig børneadvokat og en juridisk repræsentant for barnet.

Bortførende forælder:

Den person, der påstås ulovligt at have bortført et barn fra den stat, hvor barnet har bopæl, til en anden kontraherende stat eller ulovligt at have tilbageholdt et barn i en anden kontraherende stat.

Tilsagn:

Et "tilsagn" er et løfte, en forpligtelse eller en garanti, der afgives frivilligt af en fysisk person — generelt den tilbageblevne forælder — til en ret om at gøre eller ikke at gøre visse ting. Retten vil i nogle jurisdiktioner acceptere eller endda kræve tilsagn fra den tilbageblevne forælder i forbindelse med tilbagegivelsen af et barn. Et løfte, der er afgivet formelt til en ret i modtagerjurisdiktionen i forbindelse med en tilbagegivelsessag, kan eventuelt være eksigibelt i den stat, hvortil barnet tilbagegives⁶.

⁴ Se artikel 9 ("centralmyndighed, der har anmodet om tilbagegivelsen") og artikel 11, stk. 2, i konventionen af 1980.

⁵ Se artikel 12, stk. 1, i konventionen af 1980.

⁶ I denne vejledning benyttes den definition af "løfte" ("undertaking"), der er fastsat i *Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part I — Central Authority Practice*, Bristol, Family Law (Jordan Publishing), 2003 (herefter "Guide to Good Practice on Central Authority Practice") (findes også på Haagerkonferencens websted på <www.hcch.net> under "Publications").

INDLEDNING

1. Denne vejledning i god praksis omhandler **artikel 13, stk. 1, litra b)**, i *Haagerkonventionen af 25. oktober 1980 om de civilretlige virkninger af internationale barnebortførelser* (herefter "konventionen af 1980" eller kort "konventionen")⁷, også kaldet "**undtagelsen vedrørende alvorlig risiko**".⁸
2. I artikel 13, stk. 1, litra b)⁹, bestemmes følgende:

"[1] Uanset bestemmelserne i den foregående artikel [12], har den judicielle eller administrative myndighed i modtagerstaten ikke pligt til at bestemme, at barnet skal tilbagegives, hvis den person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen, godtgør at —
[...]
b) der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle."
3. Målet med denne vejledning er på globalt plan at fremme en korrekt og konsekvent anvendelse af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko i overensstemmelse med betingelserne i og formålet med konventionen af 1980 under hensyntagen til f.eks. den forklarende rapport til konventionen¹⁰ samt tidligere konklusioner og anbefalinger fra Special Commission¹¹ og eksisterende vejledninger i god praksis for konventionen af 1980. For at nå dette mål gives der i vejledningen oplysninger om og retningslinjer for fortolkningen og anvendelsen af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko, ligesom der gives eksempler på god praksis fra forskellige jurisdiktioner.
4. Denne vejledning er opdelt i fem afsnit. I afsnit I præsenteres artikel 13, stk. 1, litra b), som en del af rammerne for konventionen af 1980. I afsnit II beskrives den praktiske anvendelse af artikel 13, stk. 1, litra b), i yderligere detaljer. Afsnit III indeholder operationelle retningslinjer og eksempler på god praksis, som kan hjælpe retter¹², hvor der anlægges tilbagegivelsessager, med at styre proceduren hurtigt og effektivt og med at vurdere undtagelsen vedrørende alvorlig risiko, når den gøres gældende over for dem. Afsnit IV indeholder oplysninger om den rolle, der varetages af centralmyndigheder, der er udpeget i henhold til konventionen¹³, for at hjælpe dem med at behandle indgående og udgående sager, hvor undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b), er blevet gjort gældende. I afsnit V præsenteres en række nyttige ressourcer. Vejledningen er primært henvendt til retter og centralmyndigheder, men kan også være nyttig for advokater og andre institutioner/myndigheder.

⁷ Denne vejledning er del VI i en serie af vejledninger i god praksis i henhold til konventionen af 1980, som Haagerkonferencen har offentliggjort (se afsnit V.4 nedenfor). Medmindre andet er angivet, er en henvisning til "vejledningen" i dette dokument en henvisning til netop denne vejledning (del VI i serien).

⁸ Se "Alvorlig risiko" og "Undtagelsen vedrørende alvorlig risiko" i ordlisten ovenfor.

⁹ Medmindre andet er angivet, er en henvisning til en artikel i teksten eller i en fodnote i denne vejledning en henvisning til en artikel i konventionen af 1980.

¹⁰ Se E. Pérez-Vera, "Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention" (herefter "Explanatory Report"), i *Actes et documents de la Quatorzième session (1980)*, Tome III, *Child abduction*, The Hague, Imprimerie Nationale, 1982, s. 426-473 (findes også på Haagerkonferencens websted, se stien i fodnote 6). Denne forklarende rapport, som bl.a. indeholder oplysninger om det forberedende arbejde og baggrunden for vedtagelsen af konventionen, kan bruges som en hjælp ved fortolkningen af konventionen. Se *Wienerkonventionen af 23. maj 1969 om traktatretten*, artikel 31-32.

¹¹ Special Commissions nedsættes af Haagerkonferencen og indkaldes af dens generalsekretær til at udvikle og forhandle nye Haagerkonventioner eller revidere den praktiske gennemførelse af eksisterende Haagerkonventioner. Special Commission er sammensat af eksperter, der er udpeget af Haagerkonferencens medlemmer og konventionens kontraherende stater. Repræsentanter for andre interesserede stater (navnlig stater, der over for Det Permanente Bureau har udtrykt interesse i at tiltræde konventionen) og relevante internationale organisationer kan deltage som observatører. De konklusioner og anbefalinger ("C&R"), der vedtages af Special Commission, er vigtige for den ensartede fortolkning og praktiske anvendelse af konventionen.

¹² Med udtrykket "ret" henvises der i denne vejledning til den kompetente judicielle eller administrative myndighed, hvor en sag vedrørende et barns tilbagegivelse er rejst i henhold til konventionen af 1980 (artikel 11).

¹³ Se artikel 6 i konventionen af 1980.

5. Selv om vejledningen har fokus på artikel 13, stk. 1, litra b), henvises der også til andre bestemmelser i konventionen af 1980 og andre internationale instrumenter, for så vidt som de kan spille en rolle i forbindelse med anvendelsen af denne artikel. Hvis den er gældende mellem de kontraherende stater, kan navnlig *konventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældres ansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn* (herefter "konventionen af 1996") hjælpe børn, som er udsat for international barne bortførelse, idet den supplerer og styrker konventionen af 1980 på en række vigtige områder¹⁴. Haagerkonferencens websted (< www.hcch.net >) indeholder ajourførte oplysninger om, hvorvidt en stad, der er involveret i en artikel 13, stk. 1, litra b)-sag, også er part i konventionen af 1996 (under "Protection of Children" og derefter "Status table").
6. Den fortsatte relevans af konventionen af 1980 til støtte for barnets rettigheder kan ses i udviklingen af de internationale retlige rammer efter dens vedtagelse¹⁵. De stater, der er parter i *FN-konventionen om barnets rettigheder af 1989* (herefter "FN's børnekonvention"), er f.eks. pålagt forpligtelser vedrørende deltagelse i sager om tilbagegivelse af børn efter konventionen af 1980, herunder når undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b), gøres gældende¹⁶. Konventionen af 1980 støtter barnets ret til at blive informeret om proceduren og følgerne af tilbagegivelsessagen og til at give udtrykke sine synspunkter i en tilbagegivelsessag. Hvis der er tale om et barn med en tilstrækkelig alder og modenhed, skal der tages behørigt hensyn til barnets synspunkter.
7. Selv om vejledningen omhandler fortolkningsspørgsmål fra et generelt perspektiv, er det **ikke hensigten**, at den skal lægges til grund for fortolkningen af artikel 13, stk. 1, litra b), i individuelle sager. Det er stadig "alene den kompetente myndighed, der træffer afgørelse om tilbagegivelsen"¹⁷, under behørigt hensyn til de særlige omstændigheder i hver sag. Det er velkendt, at sager efter konventionen af 1980 er meget specifikke for de foreliggende omstændigheder, og dette bør retterne, centralmyndighederne og andre i høj grad have for øje, når de benytter denne vejledning.
8. Det skal også understreges, at intet i denne vejledning kan fortolkes som bindende for de kontraherende parter i konventionen af 1980 (og andre Haagerkonventioner) og deres judicielle eller øvrige myndigheder. De eksempler på god praksis, der er beskrevet i denne vejledning, er alene af rådgivende karakter og er underlagt de relevante love og procedurer, herunder forskelle som følge af retstradition. Det er endvidere ikke hensigten, at denne vejledning skal beskrive de juridiske forhold i alle kontraherende stater. Den indeholder nødvendigvis kun begrænsede henvisninger til national retspraksis og komparativ ret. De sager, der nævnes, har alene til formål at give eksempler på, hvordan nogle retter har behandlet spørgsmålet om alvorlig risiko¹⁸, og ikke at give dommere eller andre, der

¹⁴ Se f.eks. artikel 7 og 50 i konventionen af 1996. For yderligere oplysninger om den eventuelle anvendelse af konventionen af 1996 i sager om internationale barne bortførelser, se f.eks. *Practical Handbook on the Operation of the 1996 Child Protection Convention*, udgivet af Haagerkonferencen, Haag, 2014 (herefter "Practical Handbook on the 1996 Convention"), som findes online på Haagerkonferencens websted (se stien i fodnote 6), kapitel 13, afsnit A. Se også N. Lowe og M. Nicholls, *The 1996 Convention on the Protection of Children*, Jordan Publishing, 2012, kapitel 7.

¹⁵ Se *Office of the Children's Lawyer v. Balev*, 2018 SCC 16, Supreme Court of Canada (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 1389], præmis 34, hvor retten fastslog, at både konventionen af 1980 og FN's børnekonvention har til formål at "varetage barnets tarv", "at beskytte barnets identitet og familieforhold" og "at forhindre ulovlig bortførelse og tilbageholdelse af børn", og at begge konventioner "accepterer det princip, at et barn med en tilstrækkelig alder og modenhed bør have indflydelse på, hvor barnet bor, som omhandlet nedenfor i forbindelse med Haagerkonventionens artikel 13, stk. 2".

¹⁶ Se f.eks. artikel 12 i FN's børnekonvention.

¹⁷ "Conclusions and Recommendations of Part I and Part II of the Special Commission on the practical operation of the 1980 Child Abduction Convention and the 1996 Child Protection Convention and a Report of Part II of the meeting", punkt 62 og "Conclusions and Recommendations and Report of Part I of the Sixth Meeting of the Special Commission on the practical operation of the 1980 Hague Child Abduction Convention and the 1996 Hague Child Protection Convention (1-10 June 2011)", C&R nr. 13 (disse to dokumenter findes online på Haagerkonferencens websted på < www.hcch.net > under "Child Abduction Section", derefter "Special Commission meetings on the practical operation of the Convention" og "Previous Special Commission meetings").

¹⁸ Se "Alvorlig risiko" i ordlisten ovenfor.

bruger denne vejledning, strenge eller præcise instrukser. Der henvises til retspraksis for at illustrere specifikke spørgsmål i den relevante del af vejledningen, uanset hvilken afgørelse der er truffet i den pågældende sag. Alle de afgørelser, der citeres i denne vejledning, findes på INCADAT¹⁹, hvor hele afgørelsens tekst findes på originalsproget sammen med et resumé på engelsk, fransk eller spansk, en kombination af to af disse sprog eller på alle tre sprog. Korte resuméer af de relevante spørgsmål findes i denne vejledning for at give et hurtigt indtryk af retspraksissens relevans. Det bør bemærkes, at den seneste retspraksis i nogle tilfælde tilsidesætter eller ændre ældre afgørelser. Vejledningens brugere bør i INCADAT eller andre kilder undersøge, om der findes senere retspraksis vedrørende det specifikke aspekt af artikel 13, stk. 1, litra b), som er relevante for den pågældende sag.

9. Alle kontraherende stater opfordres til at gennemgå deres egen praksis for anvendelsen af artikel 13, stk. 1, litra b), og forbedre den, for så vidt det er hensigtsmæssigt og muligt.
10. Haagerkonferencen vil gerne takke de mange eksperter, der har bidraget med viden og erfaring til dette dokument, og navnlig medlemmerne af den arbejdsgruppe, der har udarbejdet denne vejledning under ledelse af dommer Diana Bryant (Australien), og som er sammensat af dommere, embedsmænd (f.eks. fra centralmyndigheder), akademiske/tværfaglige eksperter og private fagfolk fra forskellige jurisdiktioner²⁰.

¹⁹ Haagerkonferencens internationale barnebortførelsesdatabase. Se afsnit V i denne vejledning.

²⁰ Følgende eksperter har deltager i alle faser eller nogle faser af udarbejdelsen af denne vejledning: Dommere: Diana Bryant (Australien), formand for arbejdsgruppen, Queeny Au-Yeung (Kina, Hong Kong SAR), María Lilián Bendahan Silvera (Uruguay), Oscar Gregorio Cervera Rivero (Mexico), Jacques Chamberland (Canada), Bebe Pui Ying Chu (Kina, Hong Kong SAR), Martina Erb-Klünemann (Tyskland), Yetkin Ergün (Tyrkiet), Francisco Javier Forcada Miranda (Spanien), Ramona Gonzalez (USA), Lady Hale (Det Forenede Kongerige), Katsuya Kusano (Japan), Torunn Kvisberg (Norge), Lord Moylan (Det Forenede Kongerige), Annette Olland (Nederlandene), Tomoko Sawamura (Japan), Belinda Van Heerden (emeritus) (Sydafrika) og Hironori Wanami (Japan). Embedsmænd: Aline Albuquerque (Brasilien), Hatice Seval Arslan (Tyrkiet), Frauke Bachler (Tyskland), Gonca Gülfem Bozdog (Tyrkiet), Natália Camba Martins (Brasilien), Marie-Alice Esterhazy (Frankrig), Victoria Granillo Ocampo (Argentina), Juhee Han (Republikken Korea), Christian Höhn (Tyskland), Emmanuelle Jacques (Canada), Leslie Kaufman (Israel), Luiz Otávio Ortigão de Sampaio (Brasilien), Francisco George Lima Beserra (Brasilien), Tuskasa Murata (Japan), Jocelyne Palenne (Frankrig), Marie Riendeau (Canada), Andrea Schulz (Tyskland), Petunia Itumeleng Seabi-Mathope (Sydafrika), Agris Skudra (Letland), Daniel Trecca (Uruguay), Kumiko Tsukada (Japan), Yuta Yamasaki (Japan) og Juan Francisco Zarricueta Baeza (Chile). Akademiske/tværfaglige eksperter og private fagfolk: Nicholas Bala (Canada), Stephen Cullen (USA), Mikiko Otani (Japan), Heidi Simoni (Schweiz) og Zenobia Du Toit (Sydafrika).

**Artikel 13, stk. 1,
litra b), som en del af
rammerne for
konventionen af 1980**

1. Princippet: tilbagegivelse af barnet

a. Konventionens formål og grundlæggende begreber

11. Ifølge præamblen blev konventionen indgået for "at beskytte børn på internationalt plan mod de skadelige virkninger af ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse og at etablere fremgangsmåder for at sikre, at børnene umiddelbart tilbagegives til den stat, hvor de har bopæl, samt at sikre beskyttelse af samværsret". Disse formål afspejles også i artikel 1²¹.

12. Konventionen bygger på følgende beslægtede begreber:

i. *Bortførelse eller tilbageholdelse er ulovlig, hvis den strider mod de rettigheder, som tilkommer forældremyndighedsindehaveren*

13. Det første grundlæggende begreb er, at bortførelse eller tilbageholdelse af et barn er ulovlig, hvis den strider mod de rettigheder, der tilkommer forældremyndighedsindehaveren²². En forælder, som har forældremyndighed, enten i fællesskab eller alene, bør derfor indhente samtykke fra enhver person, sædvanligvis den anden forælder, institution eller myndighed, der også har forældremyndighed²³, eller hvis dette ikke er muligt, tilladelse fra retten, inden barnet fjernes til eller tilbageholdes i en anden stat.

ii. *Ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse er skadelig for barnet*

14. Det andet grundlæggende begreb er, at ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse af et barn er skadelig for barnets velfærd²⁴, og at tilbagegivelse til den stat, hvor barnet har bopæl, er bedst for barnet, medmindre de begrænsede undtagelser, der er fastsat i konventionen, gør sig gældende.

²¹ Artikel 1 lyder:

Formålet med denne konvention er, at:

- a) sikre en umiddelbar tilbagegivelse af børn, som er ulovligt bortført til eller tilbageholdt i en kontraherende stat; og
- b) sørge for, at forældremyndighed og samværsret i en kontraherende stat bliver effektivt respekteret i andre kontraherende stater.

²² I henhold til artikel 3 skal bortførelse eller tilbageholdelse af et barn anses for ulovlig, hvis —

- a) den strider mod de rettigheder, som tilkommer en person, en institution eller en anden myndighed som forældremyndighedsindehaver, enten i fællesskab eller alene, ifølge loven i den stat, hvor barnet havde bopæl umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen; og
- b) disse rettigheder faktisk blev udøvet, enten i fællesskab eller alene, da bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller ville være blevet udøvet, hvis ikke bortførelsen eller tilbageholdelsen var sket.

Forældremyndigheden som nævnt i denne artikels litra a kan i første række støttes på loven eller på en retlig eller administrativ afgørelse, men også på aftale, som har retlig gyldighed ifølge loven i den pågældende stat. I nogle jurisdiktioner kan fastsættelsen af forældremyndighed omfatte hensyn til en forælders mulighed for at nedlægge veto mod fjernelse af barnet fra den pågældende jurisdiktion ("ne exeat-retten"). Se afgørelsen i *Abbott v. Abbott*, 130 S. Ct. 1983 (2010), 17.5.2010, Supreme Court (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 1029] på s. 3, hvor retten i sine betragtninger om konventionen af 1980 fandt, at dens opfattelse "i væsentlig grad var baseret på de øvrige kontraherende staters syn på spørgsmålet", hvorefter "ne exeat-rettigheder er forældremyndighed i den forstand, der er fastsat i konventionen".

²³ Se "Forældremyndighed" i ordlisten ovenfor.

²⁴ Se præambelen til konventionen af 1980.

iii. Myndighederne i den stat, hvor barnet har bopæl, kan bedst træffe afgørelse om forældremyndighed og samværsret

15. Det tredje grundlæggende begreb er, at domstolene i den stat, hvor barnet har bopæl, bedst kan træffe afgørelse om sagens omstændigheder i forældremyndighedstvister (som typisk omfatter en samlet vurdering af barnets tarv), da de bl.a. generelt har mere udførlig og bedre adgang til de oplysninger og beviser, der er relevante for sådanne afgørelser. Tilbagegivelsen af det ulovligt bortførte eller tilbageholdte barn til den stat, hvor barnet har bopæl, genopretter derfor ikke kun forudgående status quo, men betyder også, at eventuelle spørgsmål vedrørende forældremyndighed over eller samværsret med barnet, herunder den eventuelle flytning af barnet til en anden stat, kan afgøres af den ret, der bedst kan vurdere, hvad der er bedst for barnet²⁵. Det tredje grundlæggende begreb er baseret på international anerkendelse af domme, som kræver, at de kontraherende stater

"[...] bekræfter, at de trods af deres forskelle henhører under den samme retlige ramme, inden for hvilken myndighederne i den enkelte stat anerkender, at myndighederne i en af disse — dvs. myndighederne i den stat, hvor barnet har bopæl — i princippet bedst kan træffe afgørelse om forældremyndighed og samvær"²⁶.

b. En afgørelse om tilbagegivelse: ikke en afgørelse om forældremyndighed

16. Med konventionens formål og grundlæggende begreber nævnt ovenfor defineres konventionens snævre anvendelsesområde, som udelukkende omfatter umiddelbar tilbagegivelse af ulovligt bortførte eller tilbageholdte børn til den stat, hvor de har bopæl²⁷, med forbehold af de begrænsede undtagelser, der er fastsat i konventionen²⁸. Det betyder, at forældremyndighed, der er fastsat i den stat, hvor barnet har bopæl, respekteres i de øvrige kontraherende stater. Konventionen omhandler umiddelbar tilbagegivelse af børn, men *behandler ikke spørgsmål om forældremyndighed og samværsret*, som er forbeholdt myndighederne i den stat, hvor barnet har bopæl (se punkt 15 ovenfor).

c. Hurtige tilbagegivelsessager

For at opfylde sit formål indeholder konventionen bestemmelser om en summarisk procedure, hvorefter en anmodning om tilbagegivelse kan indgives af eller på vegne af en tilbagebleven forælder ("tilbagegivelsessag")²⁹. Denne anmodning indgives ved den kompetente ret eller myndighed i "den kontraherende stat, hvor barnet befinder sig" (artikel 12, stk. 1), dvs. i "modtagerstaten"³⁰, efter dens interne procedurer og praksis. Til dette formål anvender retten de hurtigste fremgangsmåder, der er til rådighed (artikel 2 og 11)³¹.

²⁵ Artikel 16 styrker anvendelsen af dette begreb ved specifikt at forhindre, at der træffes afgørelse i en sag om forældremyndigheden i den stat, hvortil barnet er blevet bortført, eller hvori det tilbageholdes. I artikel 19 bestemmes det videre, at "[e]n afgørelse om tilbagegivelse af barnet i medfør af denne konvention skal ikke anses for en realitetsafgørelse om noget forældremyndighedsspørgsmål".

²⁶ Se Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 34 og 41.

²⁷ Artikel 21 vedrørende samværsret er ikke omhandlet i denne særlige vejledning.

²⁸ Se Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 35.

²⁹ Se "Tilbagegivelsessag" i ordlisten ovenfor.

³⁰ Se "Modtagerstat" i ordlisten ovenfor.

³¹ Se artikel 2. Kontraherende stater bør "i alle spørgsmål vedrørende konventionens genstand anvende de hurtigste procedurer, der findes i deres egen lovgivning" (se Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 63).

d. Samarbejde mellem kontraherende stater

17. For at opfylde sit formål og støtte gennemførelsen fastsættes der i konventionen også en ordning for snævert samarbejde mellem de kontraherende staters judicielle og administrative myndigheder³². Dette sker via centralmyndigheder³³, som er udpeget i hver af de kontraherende stater, hvis opgaver er fastsat i navnlig artikel 7. Oplysninger om centralmyndighedernes opgaver i sager, hvor undtagelsen vedrørende alvorlig risiko påberåbes, og tilknyttet god praksis findes i vejledningens afsnit IV. Det judicielle samarbejde kan fremmes via IHNJ³⁴.

e. Pligt til at bestemme, at barnet straks skal gives tilbage

18. Hvis et barn er blevet ulovligt bortført, eller hvis et barn tilbageholdes ulovligt i en anden kontraherende stat end den kontraherende stat, hvor barnet har bopæl, jf. artikel 3, har den kompetente ret eller myndighed, som behandler anmodningen om tilbagegivelse, pligt til at bestemme, at barnet straks skal gives tilbage (artikel 12, stk. 1)³⁵.
19. Konventionen angiver ikke, til *hvem* barnet skal tilbagegives. Den kræver navnlig ikke, at barnet gives tilbage til den *tilbageblevne forælder*. Konventionen angiver heller ikke, til hvilket sted i den stat, hvor barnet har bopæl, barnet skal tilbagegives. Denne fleksibilitet er bevidst og styrker det grundlæggende begreb, hvorefter spørgsmålet om, hvem der skal tage sig af barnet ved barnets tilbagegivelse, afgøres af den kompetente ret eller myndighed i den stat, hvor barnet har bopæl, i overensstemmelse med loven om forældremyndighed. herunder afgørelser, der måtte finde anvendelse mellem forældrene eller andre berørte personer³⁶.
20. Pligten til at tilbagegive barnet *straks* styrkes af artikel 11, som kræver, at de kompetente retter eller myndigheder handler hurtigt i sager om tilbagegivelse af børn, og at der kan anmodes om en redegørelse for årsagerne til forsinkelsen, hvis der ikke er truffet nogen beslutning inden seks uger fra sagens indledning³⁷. Denne forpligtelse har to sider: "for det første anvendelsen af de hurtigste fremgangsmåder, der er til rådighed i deres retssystem^[38]; og for det andet, at anmodninger så vidt muligt prioriteres"³⁹.

³² Ibid., punkt 35.

³³ Listen over udpegede centralmyndigheder og deres kontaktoplysninger findes online på Haagerkonferencens websted på < www.hcch.net > under "Child Abduction" og derefter "Authorities".

³⁴ Listen over udpegede medlemmer af IHNJ findes online på Haagerkonferencens websted på < www.hcch.net > under "Child Abduction" og derefter "The International Hague Network of Judges".

³⁵ Se også artikel 1, litra a). Ved artikel 18 styrkes forpligtelsen til at sikre umiddelbar tilbagegivelse, idet det præciseres, at bestemmelserne i konventionens kapitel III ("Tilbagegivelse af børn") ikke begrænser den kompetente rets eller myndigheds beføjelse til på ethvert tidspunkt at træffe bestemmelse om tilbagegivelse af barnet. Den bemyndiger den kompetente ret eller myndighed, der behandler tilbagegivelsessagen, til at bestemme, at barnet skal gives tilbage, på grundlag af andre bestemmelser, som er gunstigere for opnåelsen af dette mål, f.eks. ved at anerkende og fuldbyrde en afgørelse om forældremyndighed, der er truffet i oprindelsesstaten, navnlig i henhold til konventionen af 1996, se punkt 47-48 i denne vejledning.

³⁶ Se Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 110.

³⁷ Med hensyn til forpligtelsen til at handle hurtigt, se *Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part II — Implementing Measures*, Bristol, Family Law (Jordan Publishing), 2003 (herefter "Guide to Good Practice on Implementing Measures") (findes også på Haagerkonferencens websted via stien i fodnote 6), f.eks. punkt 1.5 i kapitel 1 samt kapitel 5 og 6.

³⁸ Om forpligtelsen til at anvende "de hurtigste fremgangsmåder, der er til rådighed", se artikel 2.

³⁹ Anmodningen om en redegørelse kan fremsættes af ansøgeren eller centralmyndigheden i modtagerstaten på eget initiativ eller efter anmodning fra centralmyndigheden i oprindelsesstaten (artikel 11). Se Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 104 og 105. Oplysninger om, hvorvidt der er truffet foranstaltninger for at sikre, at de judicielle og administrative myndigheder i en kontraherende stat handler hurtigt i tilbagegivelsessager, findes i landeprofilerne (findes

21. Forpligtelsen til at handle hurtigt betyder ikke, at retten skal undlade at foretage en grundig vurdering af spørgsmålene, herunder når undtagelsen vedrørende alvorlig risiko påberåbes. Det kræver imidlertid, at retten kun indsamler oplysninger og beviser, der er tilstrækkeligt relevante for spørgsmålene, og undersøger sådanne oplysninger og beviser, herunder ekspertvurderinger eller -beviser på en fokuseret og hurtig måde.

f. Begrænsede undtagelser til pligten til at bestemme, at barnet straks skal gives tilbage

22. I konventionen fastsættes der begrænsede undtagelser fra princippet om tilbagegivelse af barnet. Hvis og når disse undtagelser gøres gældende, har retten i modtagerstaten "ikke pligt til at bestemme, at barnet skal tilbagegives" til den stat, hvor barnet har bopæl, dvs. at retten da kan udøve sin skønsbeføjelse til ikke at beordre barnet tilbagegivet. Disse undtagelser er fastsat i artikel 12, stk. 2⁴⁰, artikel 13, stk. 1, litra a)⁴¹ og b), artikel, 13, stk. 2⁴², og artikel 20⁴³.
23. Gennem de opregnede undtagelser anerkender konventionen, at det i nogle tilfælde kan være begrundet ikke at tilbagegive et barn, der er ulovligt bortført eller tilbageholdt. Det generelle begreb, hvorefter umiddelbar tilbagegivelse er det bedste for barnet, kan derfor afkræftes i det enkelte tilfælde, hvis en undtagelse godtgøres.

g. Restriktiv fortolkning af undtagelserne

24. Disse opregnede undtagelser skal imidlertid anvendes restriktivt. I Explanatory Report forklares det, at undtagelserne kun skal anvendes, for så vidt som de gælder, men ikke videre", og dermed "på en restriktiv måde, hvis konventionen ikke skal udvikle sig til et dødt bogstav⁴⁴. Det bemærkes, at systematisk påberåbelse af undtagelserne, hvor det forum, som bortføreren vælger, erstatter forummet på barnets bopæl, vil få konventionens struktur til at bryde sammen ved at fjerne ånd af gensidig tillid, den er baseret på⁴⁵.
25. Mens undtagelserne navnlig udspringer af et hensyn til, hvad der er bedst for barnet⁴⁶, betyder det ikke, at tilbagegivelsessager bliver til forældremyndighedssager. Undtagelserne vedrører den mulige (ikke-)tilbagegivelse af barnet. De bør hverken behandle spørgsmål om forældremyndighed eller lægges til grund for en udførlig vurdering af, hvad der er bedst for barnet, i forbindelse med en tilbagegivelsessag. Den kompetente ret eller myndighed, hvor en tilbagegivelsessag behandles, skal

på Haagerkonferencens websted på < www.hcch.net > under "Child Abduction" og derefter "Country Profiles"), punkt 10.3(d).

⁴⁰ Hvis sagen ved den judicielle eller administrative myndighed, som har kompetence til at træffe afgørelse om tilbagegivelsen, blev indledt mere end et år efter den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse, og det godtgøres, at barnet er faldet til i sine nye omgivelser.

⁴¹ Hvis det godtgøres, at den person, institution eller anden myndighed, som drog omsorg for barnets person, ikke faktisk udøvede forældremyndigheden, da bortførelsen eller tilbageholdelsen fandt sted, eller havde samtykket i eller efterfølgende affundet sig med bortførelsen eller tilbageholdelsen.

⁴² Hvis retten finder, at barnet modsætter sig tilbagegivelsen, og at barnet har nået en sådan alder og modenhedsgrad, at der bør tages hensyn til barnets mening.

⁴³ Hvis en bestemmelse om tilbagegivelse ville i strid med grundlæggende principper i den anmodede stat til beskyttelse af menneskelige friheder og rettigheder.

⁴⁴ Se Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 34.

⁴⁵ *Ibid.*

⁴⁶ *Ibid.*, punkt 29.

anvende konventionens bestemmelser og undgå at gribe ind i spørgsmål, som det tilkommer den stat, hvor barnet har bopæl, at afgøre⁴⁷.

26. Undtagelserne tjener imidlertid et legitimt formål, idet konventionen ikke indebærer en automatisk tilbagegivelsesmekanisme. Påstande om, at der foreligger en alvorlig risiko, bør undersøges omgående, for så vidt som det kræves af undtagelsen, inden for tilbagegivelsessagens begrænsede anvendelsesområde.
27. Mens formålet med konventionen er af imødegå de skadelige virkninger international barnebortførelse ved at sikre umiddelbar tilbagegivelse af barnet til den stat, hvor barnet har bopæl, hvor spørgsmål vedrørende forældremyndighed/samkvensret og relaterede forhold bør behandles, kan det foreligge særlige omstændigheder, som tillader, at barnet ikke tilbagegives.

2. Artikel 13, stk. 1, litra b) — om undtagelsen vedrørende alvorlig risiko

28. Undtagelsen vedrørende alvorlig risiko er baseret på enhver persons grundlæggende interesse i ikke at blive udsat for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde blive sat i en utålelig situation⁴⁸.

a. Tre typer "alvorlig risiko"

29. Artikel 13, stk. 1, litra b), indeholder følgende tre typer risiko:
 - en alvorlig risiko⁴⁹ for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk skade
 - en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for psykisk skade, og
 - en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil sætte barnet i en utålelig situation.
30. Hver type kan påberåbes særskilt for at begrunde en undtagelse fra pligten til at sikre en hurtig tilbagegivelse af barnet, og de tre typer er derfor, afhængigt af de faktiske omstændigheder i en sag, blevet påberåbt i sager, hver i deres egen ret. Selv om disse tre typer risiko er særskilte, anvendes de imidlertid ofte under ét, og retterne har ikke altid sondret klart mellem dem i deres afgørelser.

b. En alvorlig risiko for barnet

31. Det fremgår klart af ordlyden i artikel 13, stk. 1, litra b), at det centrale spørgsmål er, om der foreligger en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil "udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle".
32. Hvis en forælder udsættes for fysisk eller psykisk skade, kan det under særlige omstændigheder medføre en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en utålelig situation. Undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b), kræver f.eks. ikke, at barnet er det direkte eller primære offer for fysisk skade, hvis der foreligger tilstrækkelige beviser for, at barnet er udsat for alvorlig risiko på grund af risikoen for skade rettet mod en modtagende forælder.

⁴⁷ Se artikel 16 i konventionen af 1980.

⁴⁸ Se Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 29.

⁴⁹ Se "Alvorlig risiko" og "Undtagelsen vedrørende alvorlig risiko" i ordlisten ovenfor.

c. Niveauet af "alvorlig risiko"

33. Udtrykket "alvorlig" kvalificerer risikoen og ikke skaden for barnet. Det angiver, at risikoen skal være reel og af en sådan karakter, at den kan karakteriseres som "alvorlig"⁵⁰. Med hensyn til graden af skade skal der være tale om "en situation, der ikke bør tåles"⁵¹, dvs. en situation, som et barn ikke kan forventes at kunne tåle. Det relative risikoniveau, der udgør en alvorlig risiko, varierer imidlertid afhængigt af arten og graden af potentiel skade for barnet⁵².

d. Undtagelse vedrørende "fremadrettet alvorlig risiko"

34. Det fremgår også af ordlyden i artikel 13, stk. 1, litra b), at undtagelsen er "fremadrettet", idet den fokuserer på barnets situation *efter tilbagegivelsen* og på, om disse omstændigheder vil udsætte barnet for en alvorlig risiko.
35. Mens undersøgelsen af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko normalt kræver en analyse af de oplysninger/beviser, den person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen af barnet (i de fleste tilfælde den bortførende forælder), bør den ikke begrænses til en analyse af de omstændigheder, der gjorde sig gældende inden eller på tidspunktet for den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse. Den kræver i stedet et blik på fremtiden, dvs. omstændighederne, som de vil blive, hvis barnet umiddelbart gives tilbage. Ved undersøgelsen af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko bør der derfor, hvis det anses for nødvendigt og hensigtsmæssigt, også tages hensyn til tilgængeligheden af hensigtsmæssige og effektive beskyttelsesforanstaltninger i den stat, hvor barnet har bopæl⁵³.

⁵⁰ *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* [2011] UKSC 27, [2012] 1 A.C. 144, 10.6.2011, United Kingdom Supreme Court (England and Wales) (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 1068], præmis 33. Se også Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 29. Udtrykket "alvorlig risiko" afspejler ophavsmændenes hensigt om, at denne undtagelse bør anvendes restriktivt i overensstemmelse med den generelle tilgang til undtagelserne i konventionen. Under udarbejdelsen enedes man om en snævrere affattelse af artikel 13, stk. 1, litra b), end oprindeligt foreslået. Det oprindelige udtryk i undtagelsen var "betydelig risiko", som blev erstattet af "alvorlig risiko", da ordet "alvorlig" blev vurderet at være en mere intensiv kvalifikator. Se også *Actes et documents de la Quatorzième session (1980)* (op. cit., fodnote 10), s. 362.

⁵¹ Se f.eks. *Thomson v. Thomson*, [1994] 3 SCR 551, 20.10.1994, Supreme Court of Canada (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 11] på s. 596, hvor retten fastslog, at "den fysiske eller psykiske skade, der er omhandlet i første del af artikel 13, stk. 1, litra b), er skade i en grad, der udgør en situation, der ikke bør tåles". Se også *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (se fodnote 50 ovenfor), præmis 34, og *EW v. LP*, HCMP1605/2011, 31.1.2013, High Court of the Hong Kong Special Administrative Region (China) [INCADAT-reference: HC/E/CNh 1408], præmis 11, hvor de respektive retter i begge afgørelser citerede dommen i *Re D*, [2006] 3 WLR 0989, 16.11.2006, United Kingdom House of Lords (England and Wales) (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 880] i punkt 52, "[e]n situation, der ikke bør tåles" er et stærkt udtryk, men når det anvendes på et barn, skal det betyde "en situation, som netop dette barn ikke kan forventes at tåle under disse særlige omstændigheder".

⁵² *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (se fodnote 50 ovenfor), præmis 33, hvor retten bemærkede følgende: "Selvom "alvorlig" kendetegner risikoen og ikke skaden, er der normalt en forbindelse mellem de to. En relativt lav risiko for dødsfald eller virkelig alvorlig skade kan derfor betegnes som "alvorlig", men der for andre mindre alvorlige former for skade kan kræves et højere risikoniveau".

⁵³ Se punkt 43 ff. i denne vejledning om sikrende foranstaltninger i sager vedrørende artikel 13, stk. 1, litra b).

36. Fremadrettet betyder imidlertid ikke, at tidligere handlinger og hændelser ikke er relevante for vurderingen af en alvorlig risiko⁵⁴ efter tilbagegivelsen af barnet til den stat, hvor barnet har bopæl. Tidligere tilfælde af vold i hjemmet eller i familien kan f.eks. afhængigt af de særlige omstændigheder være afgørende for spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en sådan alvorlig risiko. Tidligere handlinger og hændelser er imidlertid ikke i sig selv afgørende for, om der findes effektive sikrende foranstaltninger, som kan beskytte barnet mod den alvorlige risiko⁵⁵.

⁵⁴ Se "Alvorlig risiko" i ordlisten ovenfor.

⁵⁵ Se f.eks. 12 UF 532/16, 6.7.2016, *Oberlandesgericht München Senat für Familiensachen* (Tyskland) [INCADAT-reference: HC/E/DE 1405], præmis 42, hvor retten fandt, at en risiko ved tilbagegivelse ikke kunne udledes af en påstået tidligere voldelig handling, og bemærkede, at der forelå et bindende tilhold, som sikrede, at den bortførte forælder kunne opnå tilstrækkelig beskyttelse mod sådanne påståede handlinger fra den tilbageblevne forælders side, *H.Z. v. State Central Authority*, 6.7.2006, Full Court of the Family Court of Australia at Melbourne (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 876], punkt 40, hvor dommeren i sine betragtninger om tidligere voldelig og upassende adfærd fandt, at "[f]ortiden kan være en god indikator for fremtiden, men ikke er afgørende", og at tilgængeligheden af lovlig beskyttelse mod en sådan adfærd var til hinder for, at der forelå en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen ville udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

**Artikel 13, stk. 1,
litra b), i praksis**

1. Overvejelse af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko

a. Trinvis analyse

37. Påstande om alvorlig risiko fremsættes i forskellige situationer, herunder når en sådan risiko er en konsekvens af:
- fysiske, seksuelle eller andre former for misbrug af barnet eller udsættelse af barnet for vold i hjemmet begået af den tilbageblevne forælder over for den bortførende forælder
 - barnets adskillelse fra den bortførende forælder, f.eks. når den bortførende forælder hævder ikke at give barnet tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl, på grund af sikkerhedsmæssige, sundhedsmæssige eller økonomiske problemer, vedkommendes indvandrerstatus eller en verserende straffesag i den stat, hvor barnet har bopæl
 - barnets adskillelse fra dets søskende
 - alvorlige sikkerhedsmæssige, uddannelsesmæssige, sundhedsmæssige eller økonomiske problemer vedrørende barnet i den stat, hvor barnet har bopæl.
38. Konventionen omhandler ikke forskellige test til at vurdere en alvorlig risiko på grundlag af den type risiko eller tilgrundliggende omstændigheder, der påberåbes af den person, der modsætter sig tilbagegivelsen. Alle påstande om alvorlig risiko vurderes derfor efter samme standard og tærskel og med den samme trinvis analyse. Visse typer situationer, f.eks. situationer, hvor barnets fysiske eller psykiske integritet er i umiddelbar fare, opfylder imidlertid oftere den høje tærskel, der er fastsat ved undtagelsen vedrørende alvorlig risiko.
39. Som et første trin bør retten overveje, om påstandene er af en sådan art og er så detaljerede og materielle, at de kan udgøre en alvorlig risiko. Brede eller generelle påstande vil næppe være tilstrækkelige⁵⁶.
40. Hvis retten går videre til det andet trin, afgør den, om den finder det godtgjort, at undtagelsen vedrørende alvorlig risiko til barnets tilbagegivelse bør finde anvendelse, ved at undersøge og vurdere de beviser, der er fremlagt af den person, der modsætter sig barnets tilbagegivelse, og de indsamlede oplysninger, og ved at tage hensyn til de beviser/oplysninger, der foreligger om sikrende foranstaltninger i den stat, hvor barnet har bopæl. Selv om retten fastslår, at der foreligger tilstrækkelige beviser eller oplysninger, som godtgør elementer af potentiel skade eller en utålelig situation, skal retten alligevel vurdere omstændighederne som helhed, herunder om der findes eller skal træffes passende beskyttelsesforanstaltninger for at beskytte barnet mod den alvorlige risiko for en sådan skade eller utålelig situation⁵⁷, når den vurderer, om undtagelsen vedrørende alvorlig risiko finder anvendelse.

⁵⁶ Se f.eks. *E.S. s/ Reintegró de hijo*, 11.6.2013, *Corte Suprema de Justicia de la Nación* (Argentina) [INCADAT-reference: HC/E/AR 1305], hvor retten fandt, at en simpel oplysning om mishandling eller vold uden nogen form for bevis var for generel til at udgøre en alvorlig risiko for barnet, *Gsponer v. Johnson*, 23.12.1988, Full Court of the Family Court of Australia at Melbourne (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 255], hvor retten fandt, at "meget generelle og uspecifikke" beviser fremført af den bortførende forælder vedrørende væsentlige episoder med vold, overfald eller mishandling begået af den tilbageblevne forælder mod den bortførende forælder og barnet var utilstrækkelige til at udføre en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen ville udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle.

⁵⁷ Se punkt 43 ff. i denne vejledning for en diskussion af sådanne beskyttelsesforanstaltninger.

41. Når denne evaluering er foretaget:

- og retten *ikke* finder det godtgjort, at de fremlagte beviser/indsamlede oplysninger, herunder om sikrende foranstaltninger, kan lægges til grund for at fastslå en alvorlig risiko, bestemmer den, at barnet skal tilbagegives⁵⁸
- og retten *finder* det godtgjort, at de fremlagte beviser/indsamlede oplysninger, herunder om sikrende foranstaltninger, kan lægges til grund for at fastslå en alvorlig risiko, er den ikke forpligtet til at bestemme, at barnet skal gives tilbage, hvilket betyder, at retten alligevel har skønsbeføjelser til at bestemme, at barnet skal gives tilbage.

⁵⁸ Hvis den påståede alvorlige risiko ikke godtgøres, og barnet gives tilbage, kan den bortførende forælder fremlægge bevis vedrørende sine bekymringer for barnet i en forældremyndighedssag i den stat, hvor barnet har bopæl.

Spørgsmål, der overvejes af retten ved analysen af undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b),

En ret skal handle hurtigt i sager om børns tilbagegivelse (betragtningerne og artikel 11, stk. 1).

Indsamling og evaluering af oplysninger eller beviser sker efter hver jurisdiktions lovgivning, procedurer og praksis.
Med hensyn til sikrende foranstaltninger bør retten overveje at samarbejde med centralmyndigheder og/eller IHNJ-dommere.

Er de omstændigheder, der gøres gældende af en person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen af barnet, så detaljerede og materielle, at de kan udgøre en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle?

NEJ

Retten bestemmer, at barnet skal gives tilbage.

JA

Efter evalueringen af oplysningerne og beviserne:

Har den person, institution eller anden myndighed, som modsætter sig tilbagegivelsen af barnet (i de fleste tilfælde den bortførende forælder), over for retten godtgjort, at der er en alvorlig risiko for, at tilbagegivelsen ville udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade eller på anden måde sætte barnet i en situation, som det ikke bør tåle, under hensyn til eventuelle hensigtsmæssige og effektive foranstaltninger, der findes i den stat, hvor barnet har bopæl, med henblik på at beskytte barnet mod den alvorlige risiko?

NEJ

JA

NEJ

Retten bestemmer, at barnet skal gives tilbage.

JA

Undtagelsen vedrørende alvorlig risiko er godtgjort, og retten er IKKE forpligtet til at bestemme, at barnet skal gives tilbage.

I nogle jurisdiktioner indleder retten sagen med at spørge, om der findes tilstrækkelige og effektive beskyttelsesforanstaltninger, som vil beskytte barnet

b. Sikrende foranstaltninger

42. Sikrende foranstaltninger overvejes oftest i situationer, hvor den påståede alvorlige risiko involverer misbrug af barnet eller vold i hjemmet, men ikke udelukkende. De dækker en bred vifte af eksisterende tjenester, bistand og støtte, herunder adgang til juridisk bistand, finansiel støtte, boligstøtte, sundhedstjenester, krisecentre og andre former for bistand eller støtte til ofre for vold i hjemmet, samt reaktioner fra politi og gennem det strafferetlige system.
43. Sikrende foranstaltninger kan være tilgængelige i den stat, hvor barnet har bopæl, eller skal i nogle tilfælde først træffes, inden barnet gives tilbage. I sidstnævnte tilfælde bør specifikke sikrende foranstaltninger kun træffes, hvis det er strengt nødvendigt, og for at imødegå den alvorlige risiko direkte. De pålægges ikke systematisk og bør være tidsbegrænsede, så de ophører, når den stat, hvor barnet har bopæl, vurderer, at barnet selv kan afgøre, om eventuelle sikrende foranstaltninger er hensigtsmæssige for barnet⁵⁹. I visse tilfælde er sikrende foranstaltninger, selv om de er tilgængelige i den stat, hvor barnet har bopæl, ikke være tilstrækkelige til effektivt at imødegå den alvorlige risiko. Det kan f.eks. være, at den tilbageblevne forælder gentagne gange har overtrådt et tilhold.
44. Retterne vurderer ofte, om sikrende foranstaltninger er tilgængelige og effektive, samtidig med at de undersøger påstandene om alvorlig risiko. Alternativt gør det det først, når det er fastslået, at der foreligger en alvorlig risiko, og den part, der modsætter sig tilbagegivelsen, har forklaret risikoen art. Eftersom enhver forsinkelse strider mod konventionens mål, bør potentielle sikrende foranstaltninger påberåbes tidligt i proceduren, således at hver part har mulighed for at fremføre relevante beviser i rette tid i forhold til behovet for og muligheden for at håndhæve sådanne foranstaltninger. I nogle jurisdiktioner kan retten, af hensyn til hurtigheden, og hvis retten i en bestemt sag finder det godtgjort, at der findes hensigtsmæssige og effektive sikrende foranstaltninger i den stat, hvor barnet har bopæl, til at imødegå den påståede alvorlige risiko, bestemme, at barnet skal tilbagegives, uden at der skal foretages en mere omfattende vurdering af de påståede forhold.
45. I nogle stater har den ret, der behandler en anmodning om tilbagegivelse, intern kompetence efter national ret til at kræve, at der træffes sikrende foranstaltninger som en del af bestemmelsen om tilbagegivelse. I andre stater har retten ikke en sådan kompetence. I disse tilfælde kan retten imidlertid overveje sikrende foranstaltninger i form af frivillige tilsagn, der afgives til retten af den tilbageblevne forælder.⁶⁰
46. Uanset om de sikrende foranstaltninger har form af en retsafgørelse eller frivillige tilsagn, afhænger deres effektivitet af, om og på hvilke betingelser de kan gøres eksigible i den stat, hvor barnet har bopæl, hvilket afhænger af den pågældende stats nationale lovgivning. En sikrende foranstaltning kan få retsvirkning, hvis der træffes en spejlførelse i den stat, hvor barnet har bopæl, hvis dette er muligt og tilgængeligt. Retten i modtagerstaten kan dog ikke træffe afgørelser, der overskrider dens

⁵⁹ Et eksempel på en sag om sikrende foranstaltninger findes i *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (se fodnote 50 ovenfor). Se også *J.D. v. P.D.*, (2010) ONCJ 410, 9.9.2010, Ontario Court of Justice (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 1421], præmis 47, hvor retten fandt, at den kunne "fastsætte forpligtelser til at bistå ved tilbagegivelsen og beskytte børnene i overgangsperioden, inden retten i Skotland overtager sagen". I *Mbuyi v. Ngalula*, (2018) MBQB 176, 8.11.2018, Court of Queen's Bench of Manitoba (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 1416], præmis 62, bemærkede retten, at retten, når den afgør, om undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b), finder anvendelse i en sag, "i enhver procedure under Haagerkonventionen må forudsætte, at retterne og myndighederne i den stat, hvor barnet har bopæl, kan træffe foranstaltninger til beskyttelse af børnene [...], medmindre særlige omstændigheder gør sig gældende, eller når der er tilstrækkelige beviser for det modsatte".

⁶⁰ Se f.eks. *Sabogal v. Velarde*, 106 F. Supp. 3d 689 (2015), 20.5.2015, United States District Court for the District of Maryland (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 1383], hvor retten var villig til at kræve barnets tilbagegivelse specifikt på betingelse af, at tilbagegivelsen fandt sted, efter at den tilbageblevne forælder havde sørget for at få den midlertidige afgørelse om forældremyndighed til hans fordel annulleret, således at den tilgrundliggende midlertidige afgørelse om forældremyndighed til fordel for den bortførende forælder igen blev gældende, og efter at han havde sørget for, at straffesagen mod den bortførende forælder blev afvist, eller efterforskningen blev lukket. De betingelser, der blev krævet i denne sag, tillades dog ikke i en række kontraherende stater.

jurisdiktion, eller som ikke er nødvendige for at afbøde en konstateret alvorlig risiko. Det bør bemærkes, at frivillige tilsagn ikke umiddelbart er eksigible og vil derfor ikke være særligt effektive i mange sager. Medmindre frivillige tilsagn kan gøres eksigible i den stat, hvor barnet har bopæl, bør de derfor anvendes med forsigtighed, især i sager, hvor den alvorlige risiko omfatter vold i hjemmet.

47. Med hensyn til sikrende foranstaltninger kan konventionen af 1996 medvirke til at lette en hurtig tilbagegivelse af børn, hvis den er i kraft mellem de involverede stater. Konventionen af 1996 indeholder en særlig begrundelse, som sætter retten i den kontraherende stat, hvor et barn befinder sig (i modsætning til den stat, hvor barnet har bopæl), i stand til at træffe de nødvendige foranstaltninger for at beskytte barnet i hastetilfælde⁶¹. Konventionen af 1996 øger effektiviteten af sådanne foranstaltninger ved at sikre, at de anerkendes som en følge af loven i alle andre kontraherende stater⁶² og kan erklæres for eksigible efter anmodning fra en berettiget part efter den procedure, der er foreskrevet i loven i den stat, hvor der anmodes om fuldbyrdelse⁶³. Alle foranstaltninger for at beskytte barnet på grundlag af denne særlige grund vedrørende kompetence ophører, når retten i den stat, hvor barnet har bopæl, har truffet de foranstaltninger, der kræves af situationen, hvilket fremhæver betydningen af koordinering mellem de kompetente myndigheder⁶⁴.

c. Praktiske foranstaltninger

48. I nogle jurisdiktioner kan en ret, der træffer afgørelse om umiddelbar tilbagegivelse af et barn, fastsætte praktiske foranstaltninger, som kan lette gennemførelsen af tilbagegivelsen af barnet til den stat, hvor barnet har bopæl. Et eksempel på praktiske foranstaltninger er, når det i tilbagegivelsesafgørelsen angives, hvem der skal købe flybilletter ved barnets tilbagegivelse. Sådanne foranstaltninger adskiller sig fra sikrende foranstaltninger, idet de ikke har til formål at afhjælpe en alvorlig risiko for skade. Praktiske foranstaltninger bør hverken skabe hindringer for barnets tilbagegivelse eller overbebyrde nogen af parterne (navnlig den tilbageblevne forælder) eller overskride rettens begrænsede jurisdiktion.

⁶¹ Artikel 11 i konventionen af 1996.

⁶² Artikel 23 i konventionen af 1996.

⁶³ Artikel 26 i konventionen af 1996.

⁶⁴ Se også artikel 27, stk. 5, i Rådets forordning (EU) 2019/1111 af 25. juni 2019 om kompetence, anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om internationale børnebortførelser (omarbejdning), EUT L 178/1 of 2.7.2019, som finder anvendelse fra 1.8.2022, og som lyder "Retten kan, hvis det er hensigtsmæssigt, ved en bestemmelse om tilbagegivelse af barnet, træffe foreløbige, herunder sikrende, foranstaltninger i overensstemmelse med artikel 15 i denne forordning med henblik på at beskytte barnet mod den alvorlige risiko, der er omhandlet i artikel 13, stk. 1, litra b), i Haagerkonventionen af 1980, forudsat at en undersøgelse og iværksættelse af sådanne foranstaltninger ikke vil forsinke tilbagegivelsessagen unødigt".

d. Procedure- og bevisregler

49. I konventionen af 1980 fastsættes kun meget få procedure- og bevisregler. Disse spørgsmål er overladt til *lex fori*, dvs. lovgivningen i den anmodede stat, hvor retten er beliggende. Dette omfatter regler vedrørende **bevisstyrke**⁶⁵. Spørgsmålet om **bevisbyrden** er dog udtrykkeligt omhandlet i konventionen.

i. *Bevisbyrde*

50. Bevisbyrden for undtagelsen påhviler den person, institution eller anden myndighed, der modsætter sig tilbagegivelsen af barnet⁶⁶, dvs. oftest den bortførende forælder. Selv om en ret på eget initiativ indsamler oplysninger eller beviser (i overensstemmelse med nationale procedurer), eller hvis den person eller den myndighed, der har anmodet om tilbagegivelse, ikke aktivt er involveret i sagen, skal retten sikre sig, at bevisbyrden for at fastslå undtagelsen er opfyldt af den part, der modsætter sig tilbagegivelsen.

ii. *Begrænsning af oplysninger og beviser til spørgsmålet om tilbagegivelse*

51. Selv om regler og praksis vedrørende formaliteten og indsamling af beviser varierer mellem de kontraherende stater⁶⁷, bør de altid anvendes under behørig hensyntagen til kravet om hurtige procedurer og betydningen af at begrænse rettens undersøgelse til de omtvistede forhold, som er direkte relevante for spørgsmålet om tilbagegivelse (ikke forældremyndighed⁶⁸).

iii. *Formaliteten vedrørende oplysninger om barnets sociale baggrund*

52. Artikel 13, stk. 3, letter modtagelsen af beviser eller oplysninger fra udlandet ved at bestemme, at retten skal "tage hensyn til de oplysninger vedrørende barnets sociale baggrund, som fremskaffes af centralmyndigheden eller en anden kompetent myndighed i den stat, hvor barnet har bopæl", f.eks. velfærdsrapporter, skolerapporter og lægejournaler, hvis de er tilgængelige og direkte relevante for spørgsmålet om den alvorlige risiko, og hvis de kan indhentes i henhold til den nationale lovgivning i den stat, hvor barnet har bopæl. Sådanne beviser eller oplysninger bør kun indhentes, når det er nødvendigt, og under behørig hensyntagen til behovet for en hurtig procedure.

⁶⁵ Den bevisstyrke, der anvendes af kontraherende stater varierer. Mange kontraherende stater anvender f.eks. en generel civil bevisstyrke, "overvejende grad af sandsynlighed" eller "sandsynlighedsafvejning"; enkelte stater kræver, at undtagelsen skal godtgøres efter en højere standard, f.eks. "ved klare og overbevisende beviser".

⁶⁶ Artikel 13, stk. 1; se også Explanatory Report (op. cit., fodnote 10), punkt 114, hvor det bl.a. anføres, at "konventionen hermed har til formål at bringe den efterladte person i en lige så god position som bortføreren, som i teorien har valgt det forum, der er det mest hensigtsmæssige for ham".

⁶⁷ De kontraherende stater har givet oplysninger om de gældende regler i tilbagegivelsesprocedurer i deres landeprofiler (op. cit., fodnote 39). I afsnit 10.3 gives der bl.a. oplysninger om, hvorvidt en anmodning om tilbagegivelse kan afgøres alene på grundlag af dokumentation (dvs. uden retsmøde), og om der kan afgives mundtlig forklaring (dvs. personligt bevismateriale) i en tilbagegivelsessag.

⁶⁸ Se punkt 16 ovenfor.

iv. Formaliteten vedrørende anmodningen om tilbagegivelse og vedhæftede dokumenter

53. For at lette optagelsen af beviser og oplysninger kan der i henhold til artikel 23 ikke legalisering eller lignende formalitet. I henhold til artikel 30 skal enhver anmodning, der indgives til centralmyndighederne eller direkte til en ret, "sammen med dokumenter og andre oplysninger, som vedlægges eller stilles til rådighed af en centralmyndighed, kunne fremlægges for domstolene og de administrative myndigheder i de kontraherende stater". Artikel 30 fastsætter imidlertid ikke den bevisværdi, der skal tillægges disse dokumenter, hvilket overlades til den nationale lovgivning og rettens skøn.

2. Eksempler på påstande, der kan gøres gældende efter artikel 13, stk. 1, litra b)

54. En artikel 13, stk. 1, litra b)-analyse er meget specifik for de foreliggende omstændigheder. Hver retsafgørelse vedrørende undtagelsens anvendelse eller ikke-anvendelse er derfor unik og afhænger af den foreliggende sags særlige omstændigheder. Der kræves derfor altid en omhyggelig trinvis analyse af den påståede alvorlige risiko i overensstemmelse med konventionens retlige rammer, herunder undtagelsen som omhandlet i denne vejledning. Retterne⁶⁹ skal dog være opmærksomme på konventionens krav om at afgøre sager hurtigt.
55. I dette afsnit gives der eksempler på, hvordan nogle retter har behandlet påstande om alvorlig risiko, ved brug af forskellige faktuelle mønstre og en ikke-udtømmende liste over relevante forhold eller faktorer. Vejledningen omhandler ikke den relative vægt, der skal tillægges de enkelte forhold eller faktorer, da dette afhænger af den foreliggende sags særlige omstændigheder. I afsnittet henvises der i begrænset omfang til international retspraksis for at illustrere de specifikke spørgsmål. Retter og andre interesserede opfordres til at konsultere INCADAT og national retspraksis for nærmere oplysninger og de seneste oplysninger om, hvordan forskellige spørgsmål vedrørende artikel 13, stk. 1, litra b), er blevet behandlet.

a. Vold i hjemmet mod barnet og/eller den bortførende forælder

56. Påstande om en alvorlig risiko som følge af vold kan antage forskellige former. Den bortførende forælder kan hævde, at der er en alvorlig risiko for direkte skade på grund af fysisk, seksuelt eller andre former for misbrug af barnet. Det kan også hævdes, at den alvorlige risiko følger af barnets udsættelse for vold i hjemmet, som den tilbageblevne forælder begår mod den bortførende forælder⁷⁰. I nogle situationer kan den alvorlige risiko for barnet også baseres på potentiel skade for den bortførende forælder fra den tilbageblevne forælders side ved tilbagegivelse⁷¹, herunder når en

⁶⁹ Se fodnote 12 ovenfor.

⁷⁰ Se f.eks. *Miltiadous v. Tetervak*, 686 F. Supp. 2d 544 (E.D. Pa. 2010), 19.2.2010, United States District Court, Eastern Division Pennsylvania (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1144], hvor retten fandt, at den tilbageblevne forælders misbrug af den bortførende forælder, herunder dødstrusler og overdrevet druk, samt andre faktorer såsom de cypriotiske myndigheders manglende evne til at beskytte hende, og datterens deraf følgende kroniske posttraumatiske stressforstyrrelser, var tilstrækkeligt til at udgøre en alvorlig risiko.

⁷¹ Se f.eks. *Taylor v. Taylor*, 502 Fed.Appx. 854, 2012 WL 6631395 (C.A.11 (Fla.)) (11th Cir. 2012), 20.12.2012, United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1184]. Retten havde accepteret bevis for, at den tilbageblevne forælder havde truet med at bruge tredjemand til fysisk at skade (og måske endda dræbe) den bortførende forælder. Retten bemærkede, at sagen var enestående, fordi risikoen for barnet ikke udsprang af trusler fremsat af den tilbageblevne forælder, men også af trusler fra en ukendt tredjemand, og den tilbageblevne forælders svigagtige aktiviteter havde medført og ville med sandsynlighed fortsat skabe en betydelig risiko for alvorlig skade på familien og en alvorlig risiko for skade, hvis barnet blev givet tilbage. Se også LJ Walls udtalelse i *Re W. (A Child)* [2004]

sådan skade i væsentlig grad kan hindre den bortførende forælder i at tage sig af barnet.

57. I disse sager fokuserer analysen af alvorlig risiko specifikt på virkningen af vold i hjemmet på barnet efter tilbagegivelsen til den stat, hvor barnet har bopæl, og om en sådan virkning opfylder den høje tærskel for undtagelsen vedrørende alvorlig risiko, i lyset af eksempelvis voldens art, hyppighed og intensitet samt de omstændigheder, hvorunder den sandsynligvis begås⁷². Bevis for, at der foreligger en situation med vold i hjemmet, er derfor i sig selv ikke tilstrækkeligt til at godtgøre, at der er tale om en alvorlig risiko for barnet.⁷³
58. I sager, hvor den bortførende forælder har godtgjort omstændigheder, der involverer vold i hjemmet, som udgør en alvorlig risiko for barnet, bør retten overveje, om der forefindes tilstrækkelige, hensigtsmæssige og effektive foranstaltninger, som beskytter barnet mod den alvorlige risiko⁷⁴. Hvis der forefindes juridisk beskyttelse samt politi og sociale tjenester i den stat, hvor barnet har bopæl, som kan hjælpe ofre for f.eks. vold i hjemmet, har retten truffet bestemmelse om tilbagegivelse af barnet⁷⁵. I nogle tilfælde kan retten imidlertid vurdere, at sådanne former for juridisk beskyttelse og

EWCA Civ 1366 (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 771], punkt 49. I *Gomez v. Fuenmayor*, No 15-12075, United States Court of Appeal (11th Circuit), 5.2.2016 (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1407], hvor retten fandt, at "den egentlige undersøgelse fokuserer på den risiko, barnet udsættes for, ikke forælderen, men at tilstrækkeligt alvorlige trusler og vold mod en forælder alligevel også kan udsætte barnet for en alvorlig risiko for skade".

⁷² I de følgende sager har retten fundet, at der ikke forelå bevis for en alvorlig risiko for barnet. *Tabacchi v. Harrison*, 2000 WL 190576 (N.D.Ill.), 2.8.2000, United States District Court for the Northern District of Illinois, Eastern Division (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 465], hvor den tilbageblevne forælders tidligere mishandling af den bortførende forælder ikke blev vurderet at udføre en alvorlig risiko for barnet, fordi barnet kun var til stede ved to tidligere lejligheder, hvor den tilbageblevne forælder var voldelig over for den bortførende forælder, og fordi forældrene siden bortførelsen havde arrangeret besøg uden problemer, og der ikke var bevis for, at den tilbageblevne forælder havde mishandlet eller chikaneret den bortførende forælder. Se også *Secretary for Justice v. Parker*, 1999 (2) ZLR 400 (H), 30.11.1999, High Court (Zimbabwe) [INCADAT-reference: HC/E/ZW 340] på s. 408, hvor retten bemærkede, at den tilbageblevne forælders voldelige og intimiderende adfærd var målrettet mod den bortførende forælder og ikke børnene, og at det stressende miljø, som børnene ifølge den bortførende forælder var udsat for, skyldtes de anspændte forhold mellem forældrene. Retten bemærkede endvidere, at den bortførende forælder ikke modsatte sig den tilbageblevne forælders krav om samvær og tværtimod øjensynligt havde opfordret den tilbageblevne forælder til at have kontakt med de mindreårige børn.

⁷³ Se også *Souratgar v. Fair*, 720 F.3d 96 (2nd Cir. 2013), 13.6.2013, United States Court of Appeals for the Second Circuit, (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1240] på s. 12 og 16, hvor retten fandt, at den bortførende forælders påstande om partnervold fra tilbageblevne forælders side kun var "relevant efter artikel 13, stk. 1, litra b), hvis situationen medførte alvorlige risici for barnet. Undersøgelsen vedrørende artikel 13, stk. 1, litra b), handler ikke om, hvorvidt tilbagegivelse vil medføre en alvorlig risiko for [den bortførende forælders] sikkerhed, men om dette vil udsætte barnet for fysisk eller psykisk skade". I denne sag stadfæstede retten distriktsrettens afgørelse, hvorefter "[barnet] på intet tidspunkt blev udsat for skade eller var målet", selv om der var tilfælde af vold i hjemmet, og at "det i denne sag ikke er godtgjort [...], at der er en alvorlig risiko for, at barnet vil blive udsat for fysisk eller psykisk skade efter tilbagegivelse".

⁷⁴ Se f.eks. *F. v. M. (Abduction: Grave Risk of Harm)* [2008] 2 FLR 1263, 6.2.2008, Family Division of the High Court of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 1116], præmis 13 og 14, hvor retten bemærkede følgende: "Hvis den fandt det godtgjort, at barnet ville få tilstrækkelig beskyttelse af retterne i oprindelsesstaten, og/eller den tilbageblevne forælder havde givet tilstrækkelige tilsagn om beskyttelse, vil den bortførende forælder normalt ikke kunne påberåbe sig undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b), især ikke i sager, hvor vold i hjemmet er blevet gjort gældende". Retten bemærkede videre, at den tilbageblevne forælder i den foreliggende sag havde anført, at han ville "samarbejde i enhver [...] procedure og give tilsagn om ikke at begå vold eller chikane". Se "Spørgsmål, der overvejes af retten ved analysen af undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b)," på s. 33 ovenfor.

⁷⁵ Se f.eks. *X. (the mother) against Y. (the father)*, 22.2.2018, *Rechtbank's-Gravenhage* (Nederlandene) [INCADAT-reference: HC/E/NL 1391] på s. 6, hvor retten fandt, at den bortførende forælders påstande om, at vedkommende regelmæssigt var blevet udsat for vold i hjemmet, mens barnet var til stede, ikke var tilstrækkeligt til at fastslå en alvorlig risiko, da "der skal tages behørigt hensyn til alle omstændigheder, herunder om der kan træffes foranstaltninger til beskyttelse af barnet eller andre foranstaltninger for at sikre, at konsekvenserne af vold i hjemmet ikke udgør en risiko for den mindreårige (eller ikke længere udgør en risiko)". Se også *Mbuyi v. Ngalula* (se fodnote 59 ovenfor).

tjenester ikke er tilstrækkelige til at beskytte barnet mod den alvorlige risiko⁷⁶, f.eks. hvis den tilbageblevne forælder gentagne gange har overtrådt tilhold⁷⁷, som kan udsætte barnet for en alvorlig risiko for fysisk eller psykisk skade, eller på grund af barnets psykiske sårbarhed⁷⁸.

b. Økonomiske eller udviklingsmæssige gener for barnet ved tilbagegivelse

59. Når der fremsættes påstande om en alvorlig risiko baseret på økonomiske eller udviklingsmæssige gener ved tilbagegivelse af barnet⁷⁹, bør analysen fokusere på, om barnets grundlæggende behov kan opfyldes i den stat, hvor barnet har bopæl. Retten skal ikke begive sig ud på en sammenligning af de levevilkår, som hver forælder (eller hver stat) kan tilbyde. Dette kan være relevant i en efterfølgende sag om forældremyndighed, men har ingen relevans for en artikel 13, stk. 1, litra b)-analyse⁸⁰. Mere

⁷⁶ Se f.eks. *State Central Authority, Secretary to the Department of Human Services v. Mander*, 17.9.2003, Family Court of Australia (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 574], præmis 109 og 111, hvor retten bemærkede, at "det er klart, at eksistensen af retsafgørelser og strafferetlige sanktioner ikke har mindsket omfanget af vold", således at retten fandt det "godtgjort, at der var tale om en alvorlig risiko for skade i denne sag". Kravet om tilbagegivelse af børnene blev derfor afvist, og No de RG 06/00395, 30.5.2006, *Cour d'appel de Paris* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1010], hvor retten fandt, at der — selv om den bortførende forælder havde indgivet en anmeldelse om, at barnet var blevet udsat for voldtægt i familiehjemmet af den tilbageblevne forælders samlever — ikke blev truffet nogen effektive forebyggende foranstaltninger, da barnet havde fremsat alvorlige anklager og udtrykt store forbehold mod tilbagegivelse til den tilbageblevne forælder.

⁷⁷ Se f.eks. *Achakzad v. Zemaryalai* [2011] W.D.F.L. 2, 20.7.2010, Ontario Court of Justice (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 1115], hvor retten accepterede den bortførende forælders bevis for, at den tilbageblevne forælder havde overfaldet eller truet med at overfalde hende ved flere lejligheder, herunder trusler om voldtægt, og bar et lad skydevåben, mens hun holdt barnet. Retten fandt endvidere, at den ikke kunne se bort fra den tilbageblevne forælders tydelige vrede over den bortførende forælders påstande mod ham i henhold til artikel 13, stk. 1, litra b). Selv om tilsagn kan håndhæves, eftersom den tilbageblevne forælder var villig til at acceptere en safe harbour-afgørelse i Californien, fandt retten, at det reelle spørgsmål var, om hans adfærd i fremtiden kunne styres og kontrolleres tilstrækkeligt af de californiske retter, eftersom han havde udvist foragt for retssystemet ved at afgive falsk forklaring og overtræde retsafgørelser. Han havde endvidere vist, at han ikke kunne kontrollere sin adfærd, når han var vred. Retten fandt derfor, at tilbagegivelse til Californien udgjorde en alvorlig risiko for den bortførende forælder og barnet, som ikke kunne imødegås tilstrækkeligt ved tilsagn.

⁷⁸ Se f.eks. *Ostevoll v. Ostevoll*, 2000 WL 1611123 (S.D. Ohio 2000), 16.8.2000, United States District Court in Ohio (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1145], punkt 15, hvor to psykologer afgav forklaring for den bortførende forælder. Den første psykolog diagnosticerede børnene med posttraumatisk stressforstyrrelse, idet de havde "været udsat for betydelige traumer, fysisk misbrug, følelsesmæssigt misbrug og verbalt misbrug" og havde overværet misbrug af den bortførende forælder. Den første psykolog fandt specifikt, "at tilbagegivelse af børnene til Norge ville udsætte børnene for en utålelig situation". Den anden psykologs "diagnostiske indtryk var som minimum alvorlig stressforstyrrelse hos hvert barn", idet hvert barn havde beskrevet den tilbageblevne forælders omfattende drikkeri og forskellige tilfælde af misbrug af børnene og den bortførende forælder. Den anden psykolog var af den opfattelse, at den tilbageblevne forælder led af en narcissistisk personlighedsforstyrrelse, der ville "udsætte børnene for en alvorlig risiko og sætte dem i en utålelig situation, hvis de blev givet tilbage til Norge", og at "børnene ville blive udsat for ubodelig psykisk skade alene ved at blive tvunget til at vende tilbage til Norge, uanset om de blev givet tilbage til [den tilbageblevne forælder]".

⁷⁹ Se f.eks. *A.S. v. P.S. (Child Abduction)* [1998] 2 IR 244, 26.3.1998, Supreme Court (Irland) [INCADAT-reference: HC/E/IE 389], *K.M.A. v. Secretary for Justice* [2007] NZFLR 891, 5.6.2007, Court of Appeal of New Zealand (New Zealand) [INCADAT-reference: HC/E/NZ 1118], *Police Commissioner of South Australia v. H.*, 6.8.1993, Family Court of Australia at Adelaide (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 260], og *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (se fodnote 50 ovenfor).

⁸⁰ Se No de pourvoi 08-18126, 25.2.2009, *Cour de cassation* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1013], hvor retten afviste den bortførende forælders argumenter om, at den burde sammenligne børnenes levevilkår på det pågældende tidspunkt med deres levevilkår, hvis de blev tilbagegivet, med henblik på at vurdere den alvorlige risiko.

beskedne levevilkår⁸¹ og/eller mere begrænset udviklingsstøtte⁸² i den stat, hvor barnet har bopæl, er derfor ikke tilstrækkeligt til at godtgøre undtagelsen vedrørende alvorlig risiko. Hvis den bortførende forælder hævder, at vedkommende ikke kan give barnet tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl, på grund af vedkommendes vanskelige eller uholdbare økonomiske situation, f.eks. fordi hans/hendes levestandard ville blive lavere, han/hun ikke kan finde beskæftigelse i denne stat, eller på grund af andre vanskelige omstændigheder, er det sædvanligvis ikke tilstrækkeligt til en afgørelse om ikke-tilbagegivelse⁸³. Afhængighed af statslige ydelser eller anden institutionel støtte udgør desuden ikke i sig selv en alvorlig risiko⁸⁴. Kun ganske særlige omstændigheder kan udgøre en alvorlig risiko for barnet⁸⁵. Hvis der er konstateret omstændigheder, som udgør en alvorlig risiko, vil retterne i nogle tilfælde vurdere, om sikrende foranstaltninger kan beskytte barnet mod en sådan risiko, f.eks. ydelse af omgående økonomisk støtte i den korte periode, indtil den kompetente ret i den stat, hvor barnet har bopæl, kan træffe de nødvendige afgørelser.

-
- ⁸¹ Se f.eks. *G., P. C. c. H., S. M. s/ reintegro de hijos*, 22.8.2012, *Corte Suprema de Justicia de la Nación* (Argentina) [INCADAT-reference: HC/E/AR 1315], hvor retten vurderede et argument vedrørende den tilbageblevne forælders økonomiske situation, men fandt, at den bortførende forælder ikke havde godtgjort, at den ville indebære, at børnene kunne blive udsat for en ekstrem situation, *Y.D. v. J.B.*, [1996] R.D.F. 753, 17.5.1996, Superior Court of Quebec (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 369], hvor den bortførende forælder hævdede, at den tilbageblevne forælders manglende økonomiske kapacitet ville medføre en alvorlig risiko for børnene, men retten fandt, at økonomiske svaghed ikke som sådan var en gyldig grund til at afvise tilbagegivelse af et barn, No de RG 11/02919, 19.9.2011, *Cour d'appel de Lyon* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1168], hvor den bortførende forælder hævdede, at børnenes tilbagegivelse til Tyskland ville udsætte dem for en alvorlig risiko som følge af den tilbageblevne forælders ringe boligstandard, men retten konkluderede, at den bortførende forælder ikke godtgjorde, at den ikke opfyldte de krævede mindstekrav, idet den bemærkede, at modtagerlandet ikke kunne tage hensyn til påstanden om, at børnene havde gunstigere levevilkår i Frankrig, "da det ikke skulle vurdere den udenlandske afgørelses berettigelse", og 17 UF 56/16, 4.5.2016, *Oberlandesgericht Stuttgart Senat für Familiensachen* (Tyskland) [INCADAT-reference: HC/E/DE 1406], hvor det blev fastslået, at en mindre gunstig økonomisk situation i den stat, hvor barnet har bopæl, efter tilbagegivelse ikke udsatte barnet for en alvorlig risiko for fysisk eller psykisk skade.
- ⁸² Se f.eks. No de RG 11/01062, 28.6.2011, *Cour d'appel de Bordeaux* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1128], hvor den bortførende forælder hævdede, at barnet klagede over fejlnæring, mangel på hygiejne og vanrøgt i den stat, hvor barnet har bopæl, men retten bemærkede, at dette ikke var tilstrækkeligt til at fastslå en alvorlig risiko, og at det var op til retten i den stat, hvor barnet har bopæl, at afgøre, hvem der bedst kan tage sig af barnet, og at den stat, hvor barnet har bopæl, havde de nødvendige faciliteter og den nødvendige infrastruktur til at føre tilsyn med børn, der bor på dens område.
- ⁸³ Se f.eks. *N. R. c. J. M. A. V. s/ reintegro de hijo*, 28.2.2013, *Corte Suprema* (Chile) [INCADAT-reference: HC/E/CL 1318], hvor retten fandt, at det forhold, at en tilbagegivelse ville være vanskelig for en bortførende forælder på grund af problemer med at finde et job, ikke var nok til med rimelighed at begrunde den bortførende forælders afvisning af tilbagegivelse, og at sådanne forhold bør vurderes i sager vedrørende forældremyndighed, No de RG 12-19382, 20.3.2013, *Cour de cassation* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1213], hvor den bortførende forælder hævdede, at hun var arbejdsløs og havde en minimumsindkomst og bolig med lav husleje i Frankrig, som hun ikke kunne få i England, men retten understregede, at de engelske myndigheder havde truffet hensigtsmæssige foranstaltninger for at sørge for børnenes beskyttelse efter deres tilbagegivelse, og at den bortførende forælder befandt sig i en anden situation med hensyn til ydelsen af en minimumsindkomst, da hendes ophold i England nu blev pålagt ved en engelsk afgørelse, og at der derfor ikke var tale om en alvorlig risiko, og 5A_285/2007/frs, 16.8.2007, *Tribunal fédéral, IIè cour de droit civil* (Schweiz) [INCADAT-reference: HC/E/CH 955], hvor retten fandt, at det, eftersom den bortførende forælders afvisning af tilbagegivelse ikke har baseret på objektive grunde, ikke forekom praktisk vanskeligt eller økonomisk uoverkommeligt for hende at vende tilbage for at bo i Israel, i det mindste under retssagen der.
- ⁸⁴ Se f.eks. *Re A. (Minors) (Abduction: Custody Rights)* [1992] Fam 106, 12.2.1992, Court of Appeal of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 48], hvor retten fandt, at afhængigheden af australske statslige ydelser efter tilbagegivelse ikke udgjorde en utålelig situation.
- ⁸⁵ Se f.eks. rettens betragtninger i No de RG 08/04984, 18.2.2009, *Cour d'appel de Nîmes* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1135].

c. Risici i forbindelse med omstændigheder i den stat, hvor barnet har bopæl,

60. Analysen af alvorlig risiko i forbindelse med omstændighederne i den stat, hvor barnet har bopæl, skal fokusere på alvoren af den politiske, økonomiske eller sikkerhedsmæssige situation og dens konsekvenser for det enkelte barn⁸⁶ og på, hvorvidt omfanget af disse konsekvenser kan berettige undtagelsen vedrørende alvorlig risiko, og ikke på den politiske, økonomiske eller sikkerhedsmæssige situation i staten generelt. Påstande om en alvorlig sikkerhedsmæssig, politisk eller økonomisk situation i den stat, hvor barnet har bopæl, er derfor generelt ikke tilstrækkelige til at udløse undtagelsen vedrørende alvorlig risiko⁸⁷. Ligeledes vil (isolerede) voldelige hændelser i et uroligt politisk miljø typisk ikke udgøre en alvorlig risiko⁸⁸. Selv om de omstændigheder, der gøres gældende, er af en sådan karakter, at de udgør en alvorlig risiko, skal retten afgøre, om sikrende foranstaltninger kan imødegå risikoen, og om retten i så fald har pligt til at afgøre, at barnet skal tilbagegives⁸⁹.

d. Risici i forbindelse med barnets sundhed

61. I sager, hvor der fremsættes påstande vedrørende barnets sundhed, bør analysen af alvorlig risiko fokusere på tilgængeligheden af behandling i den stat, hvor barnet har bopæl⁹⁰, og ikke på en

⁸⁶ Se *Escaf v. Rodriguez*, 200 F. Supp. 2d 603 (E.D. Va. 2002), 6.5.2002, United States District Court for the Eastern District of Virginia, Alexandria Division (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 798], hvor retten accepterede, at der — selv om der var bevis for, at amerikanske forretningsfolk var udsat for en øget risiko for kidnapning og vold i Colombia, og at den bortførende forælder selv var blevet truet — ikke forelå klart og overbevisende bevis for alvorlig fare i den by, hvor den tilbageblevne forælder boede, for et 13-årigt barn med dobbelt amerikansk og colombiansk statsborgerskab, som boede der med sin colombianske forælder og familie.

⁸⁷ Se f.eks. No de RG 11/02685, 28.6.2011, *Cour d'appel de Rennes* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1129], hvor den bortførende forælder påberåbte sig forureningen i Mexico City, den usikre situation på grund af kriminaliteten i Mexico City og jordskælvsrisici, men ikke kunne påvise, hvordan disse risici berørte børnene personligt og direkte, og No de pourvoi 14-17.493, 19.11.2014, *Cour de cassation* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1309], hvor den bortførende forælder påstod, at barnet ved tilbagegivelse til Sydafrika ville blive udsat for en risiko for alvorlig fysisk fare, hvis det skulle bo i Makalalireservatet, på grund af de almindelige levevilkår der, men disse argumenter blev afvist af retten.

⁸⁸ Se f.eks. sager vedrørende tilbagegivelse til Israel, hvor de påståede potentielle risici forbundet med dagligdagen der, sædvanligvis blev anset for at være for generelle til at udløse en undtagelse efter artikel 13, stk. 1, litra b): *A. v. A.*, 5.10.2001, Buenos Aires Court of First Instance (Argentina) [INCADAT-reference: HC/E/AR 487], No 03/3585/A, 17.4.2003, *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgien) [INCADAT-reference: HC/E/BE 547], B-2939-01, 11.1.2002, *Vestre Landsret* (Danmark) [INCADAT-reference: HC/E/DK 519], og *Freier v. Freier*, 969 F. Supp. 436 (E.D. Mich. 1996), 4.10.1996, United States District Court for the Eastern District of Michigan, Southern Division (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 133]. Se også: *Procedure for International Return of Children*, Case No 2926/2008, 16.2.2009, *Tercera Sala Familiar del Honorable Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal* (Mexico) [INCADAT-reference: HC/E/MX 1038], hvor de politiske demonstrationer, som påvirker dagligdagen i Venezuela, og den deraf følgende generelle usikkerhed ikke blev anset for at udgøre en alvorlig risiko.

⁸⁹ Se f.eks. *A. v. A.* (se fodnote 88 ovenfor), hvor retten udsatte fuldbyrdelsen af afgørelsen om tilbagegivelse i to måneder, så situationen i den stat, hvor barnet har bopæl, kunne stabilisere sig. Se også *Re D. (Article 13b: Non-return)* [2006] EWCA Civ 146, 25.1.2006, Court of Appeal of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 818], hvor begge forældre var ofre for planlagte og målrettede skyderier og andre angreb i Venezuela. Retten stadfæstede undersøgelsesdommerens afgørelse i præmis 28, at "børnene ikke har været udsat angreb og er mindre udsatte for målrettede angreb end deres forældre, men at de [risikerede] fysisk skade, hvis de befandt sig sammen med en af deres forældre på tidspunktet for sådanne angreb". Retten bemærkede også, at undersøgelsesdommeren havde konstateret, at "døgnovervågning af bevæbnede vagter [...] ikke i sig selv ville give fuldstændig beskyttelse, men ville mindske risikoen i nogen grad".

⁹⁰ Se f.eks. No de pourvoi 17-11031, 4.5.2017, *Cour de cassation* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1346], hvor retten fastslog, at kvaliteten af sundhedssystemet i Israel var tilfredsstillende, og at den antivirale hiv-behandling, som barnet modtog i Israel, var den samme som den, hun havde fået ordineret i Frankrig. Der var derfor adgang til hensigtsmæssig behandling, og der var ingen grund til at afvise hendes tilbagegivelse.

sammenligning mellem den relative kvalitet af sundhedssystemerne i hver stat⁹¹. Der er typisk kun tale om en alvorlig risiko i situationer, hvor der er eller vil være behov for akut behandling, som ikke er tilgængelig i den stat, hvor barnet har bopæl, eller hvis barnet af helbredsmæssige årsager slet ikke kan rejse tilbage til denne stat⁹². Det forhold, at den stat, hvor barnet har bopæl, har en anden standard for sundhedspleje eller andre klimaforhold, er typisk ikke tilstrækkeligt til at godtgøre undtagelsen efter artikel 13, stk. 1, litra b). Den omstændighed, at klimaforholdene i oprindelsesstaten er forskellige fra forholdene i modtagerstaten, er i sig selv ikke tilstrækkelig til at godtgøre undtagelsen vedrørende alvorlig risiko for barnets sundhed. Når påstande vedrørende barnets sundhed er gjort gældende, overvejer retten f.eks. foranstaltninger, der kan beskytte barnet mod den alvorlige risiko efter tilbagegivelse, herunder: økonomisk støtte, sundhedsforsikring og/eller forberedelse af lægehjælp til barnet efter tilbagegivelse. Disse foranstaltninger bør dog ikke pålægge den tilbageblevne forælder urimelige byrder og bør være tidsbegrænsede, således at den bortførende forælder kun kan anlægge sag ved den ret i den stat, hvor barnet har bopæl, som bedst kan behandle disse spørgsmål.

e. Barnets adskillelse fra den bortførende forælder, hvis den bortførende forælder ikke kan eller vil vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl

62. Påstande om alvorlig risiko for psykisk skade eller for at blive sat i en utålelig situation som følge af barnets adskillelse fra den bortførende forælder, når denne ikke kan eller ikke vil vende tilbage, rejses ofte i tilbagegivelsessager under forskellige omstændigheder. Retsafgørelser fra en lang række kontraherende stater viser imidlertid, at retterne kun sjældent har fastholdt undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b), når den bortførende forælder ikke kan eller ikke vil vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl⁹³.
63. I sådanne sager fokuseres analysen af alvorlig risiko navnlig på konsekvenserne af en mulig adskillelse for barnet i tilfælde af en bestemmelse om tilbagegivelse, eller hvis det efterlades uden pleje, og om konsekvenserne opfylder den høje tærskel for undtagelsen vedrørende alvorlig risiko, under hensyntagen til tilgængeligheden af sikrende foranstaltninger til at imødegå den alvorlige risiko⁹⁴.

⁹¹ Se f.eks. No de rôle: 07/78/C, 25.1.2007, *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgien) [INCADAT-reference: HC/E/BE 857], hvor den bortførende forælder nedlagde påstand om en alvorlig risiko for barnet, fordi den tilbageblevne forælder nægtede at følge skolepsykologens anbefaling om, at barnet straks skulle have taleundervisning, men retten fandt, at dette var utilstrækkeligt til at udgøre en alvorlig risiko, V.L. B-1572-09, 23.9.2009, *Vestre Landsret* (Danmark) [INCADAT-reference: HC/E/DK 1101], hvor barnet havde behov for særlig opmærksomhed i skolen, og den bortførende forælder hævdede, at tilbagegivelse til den tilbageblevne forælder, som led af multipel sklerose og depression, udgjorde en alvorlig risiko. Retten konstaterede imidlertid, at der var et godt forhold mellem barnet og den tilbageblevne forælder, bemærkede den tilbageblevne forælders indsats for at tage sig af barnet på den bedst mulige måde og fandt ikke, at disse påstande var tilstrækkelige til at fastslå en alvorlig risiko, og *DP v. Commonwealth Central Authority*, [2001] HC 39, (2001) 180 ALR 402 (Australien) [INCADAT-reference HC/E/AU 346], præmis 144, hvor retten i forbindelse med behandlingen af et barn med autisme bemærkede, at "der findes faciliteter i Grækenland til behandling af autisme hos børn", hvortil der blev anmodet om tilbagegivelse, men hvor den ikke foretog en sammenligning mellem den relative kvalitet af behandling mellem Australien og Grækenland. Se også *Solis v. Tibbo Lenoski*, 2015 BCCA 508 (CanLII) (Canada) [INCADAT-reference HC/E/CA 1403].

⁹² Se *State Central Authority v. Maynard*, 9.3.2003, Family Court of Australia (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 541], præmis 27, 28 og 30, hvor retten, da barnets alvorlige helbredstilstand (epilepsi) ifølge omfattende medicinsk dokumentation betød, at "rejse kunne føre til betydelig og alvorlig skade på [barnet] eller hendes død", afviste den bortførende forælders argumenter om kvaliteten af det engelske sundhedssystem, men fandt, at tilbagegivelsen af barnet til England ville udsætte hende for en alvorlig risiko for fysisk skade.

⁹³ Se punkt 67-72 i denne vejledning.

⁹⁴ Se f.eks. No de RG 11/01437, 1.12.2011, *Cour d'appel d'Agen* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1172], hvor retten konkluderede, at en adskillelse af barnet fra den bortførende forælder ikke udgjorde en alvorlig risiko, selv om den bortførende forælder var den, der altid havde taget sig af barnet, fordi barnet havde et godt forhold til den tilbageblevne forælder og en kærlig familie i den stat, hvor barnet har bopæl, og 7 UF 660/17, 5.7.2017, *Oberlandesgericht Nürnberg*

Omstændighederne ved eller årsagerne til den bortførende forælders manglende evne til at vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl, adskiller sig fra vurderingen af konsekvenserne af en mulig adskillelse for barnet, selv om de kan indgå i denne vurdering.

64. Hvis adskillelsen fra den bortførende forælder opfylder den høje tærskel for alvorlig risiko, kan omstændighederne i forbindelse med eller årsagerne til den bortførende forælders manglende evne til at vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl, især være relevante, når det afgøres, hvilke sikrende foranstaltninger der er til rådighed til at fjerne hindringerne for den bortførende forælders tilbagevenden og imødegå den alvorlige risiko⁹⁵. Nedenfor (punkt 67-72) gives der eksempler på hindringer, der ofte gøres gældende af bortførende forældre, og de typer foranstaltninger, som retten overvejer i forskellige scenarier. Hvis hindringerne for den bortførende forælders tilbagevenden ikke kan fjernes, kan vurderingen af mulige sikrende foranstaltninger omfatte muligheden for, at den tilbageblevne forælder eller en anden person tager sig af barnet efter dets tilbagevenden til den stat, hvor det har bopæl, indtil en ret i denne stat kan træffe afgørelse om forældremyndighed.
65. Hvis det for at imødegå en alvorlig risiko er vigtigt, at en verserende forældremyndighedssag i den stat, hvor barnet har bopæl, straks optages på retslisten⁹⁶, kan den ret, der træffer bestemmelse om tilbagegivelsen, som en foranstaltning til beskyttelse af barnet kræve, at forældremyndighedssagen gennemføres så hurtigt som muligt i den stat, hvor barnet har bopæl, efter tilbagegivelsen. Hvis det er i overensstemmelse med de relevante love og procedurer, kan parterne oplyses om eventuelle fremskyndede procedurer i den stat, hvor barnet har bopæl. Afhængigt af omstændighederne, og hvis dette er muligt i begge de berørte stater, kan den ret, der træffer bestemmelse om tilbagegivelsen, hjælpe med at fremskynde optagelsen på retslisten via direkte retslige meddelelser⁹⁷.

i. Straffesag mod den bortførende forælder i den stat, hvor barnet har bopæl, som følge af ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse

66. Den bortførende forælder kan nægte tilbagegivelse på grund af risikoen for, at vedkommende gøres strafferetligt ansvarlig for ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse af barnet, og hvis frihedsberøvelse af den bortførende forælder kan føre til en adskillelse fra forælderen, som kan udsætte barnet for en alvorlig risiko. Retten kan overveje at indhente oplysninger om status for en arrestordre eller en verserende straffesag og om muligheden for tilbagetrækning af arrestordren eller tiltalen. Den tilbageblevne forælder eller de relevante myndigheder i den stat, hvor barnet har bopæl, kan f.eks. bekræfte, at de ikke vil indlede en straffesag eller en anden retssag eller i det mindste ikke vil arrestere

Senat für Familiensachen (Tyskland) [INCADAT-reference: HC/E/DE 1409], hvor retten lagde vægt på, om den alvorlige risiko for, at barnet kunne lide psykologisk skade, ville være af et sådant omfang, at den ville overstige den følelsesmæssige belastning, som et barn normalt ville opleve ved tilbagegivelse, og fandt, at der i den pågældende sag ikke var bevis for, at det var tilfældet.

⁹⁵ Retterne i nogle jurisdiktioner vurderer eventuelle foranstaltninger til at fjerne hindringerne for den bortførende forælders tilbagevenden, inden de vurderer de faktiske påstande om alvorlig risiko. Hvis sådanne foranstaltninger kan iværksættes, kan retten træffe afgørelse om anmodningen om tilbagegivelse uden at vurdere den bortførende forælders påstande om alvorlig risiko for barnet som følge af adskillelse.

⁹⁶ Se "Optagelse på retsliste" i ordlisten ovenfor.

⁹⁷ Se f.eks. *Re G. (Abduction: Withdrawal of Proceedings, Acquiescence, Habitual Residence)* [2007] EWHC 2807 (Fam), 30.11.2007, High Court (Family Division) of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 966], præmis 78, hvor retten traf bestemmelse om tilbagegivelse, såfremt parterne træffer foranstaltninger for straks at indbringe sagen for retten i Canada (den stat, hvor barnet har bopæl), så der kan træffes en afgørelse om de fremtidige ordninger for børnene baseret på en udførlig velfærdsundersøgelse. Til dette formål fremsendte dommeren forespørgsler til den dommer ved Court of Queen's Bench i Alberta, der var udpeget som kontaktperson for provinsen Alberta i sager vedrørende konventionen af 1980, og fandt det godtgjort, at der efter anmodning fra en af parterne kunne iværksættes en hurtig behandling af sagen i denne provins.

den bortførende forælder, hvis det er muligt⁹⁸. Afvisning eller tilbagetrækning af en verserende tiltale eller, hvis dette er relevant, en arrestordre kan foranlediges med bistand fra strafferetlige eller judicielle myndigheder gennem direkte retslige meddelelser, hvis dette tillades i modtagerstaten og i den stat, hvor barnet har bopæl⁹⁹. Centralmyndighederne kan også yde bistand eller give oplysninger i denne henseende i overensstemmelse med national lovgivning. Hvis tiltalen eller i givet fald arrestordren trækkes tilbage, findes den påståede hindring for forælders tilbagevenden ikke længere. Hvis tiltalen eller arrestordren derimod ikke kan trækkes tilbage, skal retten eventuelt vurdere den påståede alvorlige risiko som følge af en mulig adskillelse fra den bortførende forælder, jf. punkt 63-66, herunder eventuelle sikrende foranstaltninger vedrørende barnets pleje under adskillelsen. I sådanne tilfælde skal der muligvis skelnes mellem en bortførende forælder, som frihedsberøves inden straffesagen straks ved dennes tilbagevenden til den stat, hvor barnet har bopæl, og en bortførende forælder, som først frihedsberøves, når straffesagen i den pågældende stat er afgjort. Det forhold, at en tiltale eller arrestordre ikke kan trækkes tilbage, er generelt ikke tilstrækkeligt til at udløse undtagelsen vedrørende alvorlig risiko¹⁰⁰.

ii. Den bortførende forælders indvandringsproblemer

67. Påstande om hindringer for en bortførende forælders tilbagevenden, der omhandler indvandringsspørgsmål — f.eks. hvis en bortførende forælder påstår, at han eller hun ikke kan rejse ind i den stat, hvor barnet har bopæl, fordi det relevante visum er udløbet, eller vedkommende ikke har opholdsret — kan typisk behandles tidligt i tilbagegivelsessager ved at indhente de relevante indvandringstilladelser, enten af den bortførende forælder selv eller, hvis det er muligt og hensigtsmæssigt, ved samarbejde mellem centralmyndigheder og/eller andre kompetente myndigheder, som bør inddrages så hurtigt som muligt i relevante sager. Selv når dette ikke er muligt, er retterne sædvanligvis tilbageholdende med at vurdere påstandene om alvorlig risiko for barnet som følge af en eventuel adskillelse, hvis forælderen kan vende tilbage til oprindelsesstaten i mindst den korte periode, der er nødvendig for at deltage i forældremyndighedssagen, eller hvis den

⁹⁸ Se f.eks. *Motion for Leave to Appeal (Family Matters)* 5690/10, 10.8.2010, Supreme Court (Israel) [INCADAT-reference: HC/E/1290], punkt 3 og 5, hvor retten, efter den bortførende forælders påstande om, at der var en betydelig risiko for, at hun ville blive arresteret på grund af den ulovlige bortførelse, bemærkede, at arrestordren var blevet ophævet, og at den tilbageblevne forælders advokat skriftligt havde meddelt den lokale anklager i USA, at den tilbageblevne forælder ikke ønskede og ikke havde til hensigt at foranledige en straffesag mod den bortførende forælder, og anmodede om, at hans holdning til sagen blev tillagt betydelig vægt. Retten bemærkede, at "praksis — med undtagelse af særlige sager [...] — viser, at chancen for, at [den bortførende forælder] ville blive arresteret, ikke [var] stor", selv om anklageren ikke var bundet af brevet, *Sabogal v. Velarde* (se fodnote 60 ovenfor), hvor retten traf bestemmelse om tilbagegivelse på den betingelse, at den tilbageblevne forælder bl.a. skulle foranledige, at den strafferetlige tiltale eller undersøgelse mod den bortførende forælder blev afvist eller afsluttet, da børnene som følge af omstændighederne ikke kunne anbringes hos den tilbageblevne forælder efter deres tilbagegivelse.

⁹⁹ Se f.eks. *Re M. and J. (Abduction) (International Judicial Collaboration)* [1999] 3 FCR 721, 16.8.1999, High Court of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UK 266], hvor en frivillig tilbagegivelse blev sikret gennem et internationalt samarbejde mellem High Court of England and Wales, den engelske centralmyndighed, Superior Court of California, District Attorney of California og Supervising Judge of the Family Law Department of the Los Angeles Superior Court. I denne sag overtrådte den bortførende forælder sin prøvetid, da vedkommende bortførte børnene, og stod over for en betydelig fængselsstraf, hvis de vendte tilbage. I en udenretslig procedure tog hver person eller institution med interesse i denne sag hver for sig skridt til at ophæve den strafferetlige tiltale mod den bortførende forælder, fremskyndte den materielle forældremyndighedssag og prioriterede de nødvendige velfærdsundersøgelser. Et forhandlet aftalt tilsagn mellem forældrene satte efterfølgende den bortførende forælder i stand til frivilligt at vende tilbage til den stat, hvor børnene har bopæl, sammen med børnene.

¹⁰⁰ Se igen *Motion for Leave to Appeal (Family Matters)* (se fodnote 98 ovenfor), hvor retten efter den tilbageblevne forælders indsats for at trække tiltalen tilbage, bemærkede, at chancen for, at den bortførende forælder ville blive arresteret, var lille, selv om denne indsats ikke var bindende for myndighederne. Retten understregede, at den bortførende forælder ikke bør kunne gøre gældende, at et barn bør efterlades i den stat, som det blev bortført til, på grund af hensyn vedrørende forælders arrestation i den stat, hvorfra barnet blev bortført.

bortførende forælders indrejse i den stat, hvor barnet har bopæl, er underlagt visse betingelser¹⁰¹. Det skal understreges, at forælderen — som følge af passivitet eller forsinkelse ved ansøgningen om de nødvendige indvandringstilladelser — generelt ikke bør kunne skabe en situation, som kan være skadelig for barnet, og derefter påberåbe sig dette for at godtgøre en alvorlig risiko.

iii. Manglende effektiv adgang til retsvæsenet i den stat, hvor barnet har bopæl

68. Den bortførende forælder kan hævde, at han eller hun ikke er villig til at vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl, fordi han eller hun ikke har råd til juridisk repræsentation, at retterne i denne stat er partiske, eller at der er hindringer for adgang til domstolsprøvelse i forældremyndighedssager¹⁰². Hvis der er bekymring for, at den bortførende forælder ikke har effektiv adgang til retsvæsenet, kan retten overveje at koordinere med de relevante centralmyndigheder, anvende direkte retslige meddelelser til at vurdere disse påstande og/eller træffe foranstaltninger for at lette adgangen til domstolsprøvelse umiddelbart efter tilbagegivelsen, hvis det er muligt. Det er konstateret, at det forhold, at forælderen ikke har råd til juridisk repræsentation, ikke er tilstrækkeligt til at godtgøre, at vedkommende ikke har effektiv adgang til retsvæsenet¹⁰³. Eftersom konventionen er baseret på gensidig tillid mellem staterne, bør evalueringerne i tilbagegivelsessager ikke sammenligne den relative kvalitet af retssystemerne i de to stater (f.eks. med hensyn til sagsbehandlingstid).

iv. Helbreds- eller familiemæssige forhold vedrørende den bortførende forælder

69. Hvis der konstateres helbreds- eller familiemæssige årsager, som vedrører den bortførende forælder, skal arten og alvoren af tilstanden (fysisk eller psykisk) og muligheden for passende lægebehandling i den stat, hvor barnet har bopæl, tages i betragtning ved vurderingen af den bortførende forælders manglede

¹⁰¹ Se f.eks. 20b90/10i, 8.7.2010, *Oberster Gerichtshof* (Østrig) [INCADAT-reference: HC/E/AT 1047], og *H. v. H.* [1995] 12 FRNZ 498, 4.12.1995, High Court at Wellington (New Zealand) [INCADAT-reference: HC/E/NZ 30].

¹⁰² Se f.eks. No de RG 11/02685, 28.6.2011, *Cour d'appel de Rennes* (Frankrig) (se fodnote 87 ovenfor), hvor retten afviste den bortførende forælders udokumenterede krav, om at hendes ret til en retfærdig rettergang i Mexico ville blive bragt i fare, *Secretary for Justice v. N., ex parte C.*, 4.3.2001, High Court at Wellington (New Zealand) [INCADAT-reference: HC/E/NZ 501], hvor retten afviste den bortførende forælders argumenter om vedrørende hendes juridiske situation i Chile og bemærkede, at der fandtes et system med specialiserede familiedomstole i den stat, hvor der først og fremmest ville blive taget hensyn til børnenes interesser i forældremyndighedssager, *Pliego v. Hayes*, 843 F.3d 226 (6th Cir. 2016), 5.12.2016, Court of Appeals for the Sixth Circuit (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1386], s. 2, hvor retten stadfæstede distriktsrettens afgørelse og afviste den bortførende forælders argumenter om, at "barnet udsættes for en alvorlig risiko for "en situation, som det ikke bør tåle", fordi den [tilbageblevne forælders] diplomatiske status underminerede de tyrkiske domstoles mulighed for at træffe afgørelse om forældremyndigheden". Retten fandt på s. 8, at "[o]rdlyden i artikel 13, stk. 1, litra b), støtter fortolkningen af en "situation, som det ikke bør tåle" som en situation, der omfatter situationer, hvor en forælder ønsker at et barn tilbagegivet til et land, hvor domstolene ikke kan træffe afgørelse om forældremyndighed", men at den bortførende forælder ikke havde godtgjort, at der var tale om "en situation, som det ikke bør tåle" i den foreliggende sag (s. 11).

¹⁰³ Se f.eks. *F. v. M. (Abduction: Grave Risk of Harm)* (se fodnote 74 ovenfor), punkt 15, hvor den bortførende forælder hævdede, at en tilbagegivelse ville sætte børnene i en situation, som de ikke burde tåle, som følge af hendes stilling i forhold til det franske retssystem. Hun hævdede, at hun ikke kunne få juridisk repræsentation, at retterne og socialrådgiverne i Frankrig var imod hende, at hun ikke havde været i stand til at få dem til at anerkende eller behandle hendes detaljerede påstande, og at hun som følge af deres syn på hendes nuværende samlever risikerede at få tvangsfjernet sit tredje barn. Retten fastslog i præmis 18, at det var "næsten umuligt, uden en specifik og detaljeret sag, at påstå, at [Frankrigs] retslige procedurer er af en sådan karakter, at de i sig selv frembringer situationer, der ikke bør tåles. Det betyder med andre ord, at de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for den situation, der ikke bør tåles, skal gøres gældende". Retten fastslog i præmis 19, at "[i]nternational anerkendelse af og respekt for konventionen forpligter [den] [...], medmindre der foreligger tvingende beviser for det modsatte, til at anse de franske domstole for fuldt ud at lige så egnede til at foretage en retfærdig undersøgelse og bedømmelse af parternes indbyrdes modstridende påstande".

mulighed for at vende tilbage¹⁰⁴. Hvis den nødvendige behandling er tilgængelig eller kan arrangeres, kan de påståede hindringer for den bortførende forælders tilbagevenden fjernes. Der kan imidlertid være tilfælde, hvor adgangen til lægebehandling ikke er tilstrækkelig til at fjerne hindringerne for den bortførende forælders tilbagevenden. Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis den bortførende forælder risikerer en ekstrem forværring af sin psykiske tilstand¹⁰⁵, hvis han eller hun vender tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl. I sådanne tilfælde skal retten vurdere den påståede alvorlige risiko for barnet, jf. punkt 63-66 ovenfor. Som led i sin vurdering skal retten overveje eventuelle sikrende foranstaltninger, som kan beskytte barnet mod den alvorlige risiko ved dets tilbagegivelse til den stat, hvor barnet har bopæl.

70. En bortførende forælder kan hævde, at han eller hun ikke kan vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl, fordi vedkommende har etableret en ny familie i modtagerstaten¹⁰⁶. Hvis den bortførende forælder er mor, kan hun gøre gældende, at hun venter barn eller har et spædbarn, som hun ammer. Hvis den bortførende mor påstår, at hendes situation ikke giver hende mulighed for at træffe foranstaltninger for hendes tilbagevenden, skal retten vurdere hendes påstande om alvorlig risiko for barnet, jf. punkt 63-66. I sådanne tilfælde kan det forhold, at moren står over for et vanskeligt dilemma, ikke anses for at være tilstrækkeligt til at konkludere, at tilbagegivelsen af det ældre barn ville udsætte det for en alvorlig risiko¹⁰⁷.

¹⁰⁴ Se f.eks. *LPQ v. LYW* [2014] HKCU 2976, 15.12.2014, High Court of the Hong Kong Special Administrative Region (China) [INCADAT-reference: HC/E/CNh 1302], hvor den bortførende forælder hævdede, at han ikke selv kunne vende tilbage til Japan, da det ville "nedbryde ham psykisk", og at tilbagegivelsen af børnene uden ham, deres primære forsørger, ville sætte dem i en utålelig situation, også på grund af den tilbageblevne forælders lange arbejdstider, mangel på kærlighed til børnene og dårlige temperament. Retten afviste den bortførende forælders udokumenterede påstande og anførte i præmis 48, at artikel 13, stk. 1, litra b), primært vedrørte barnet og ikke virkningen af tilbagegivelsen på den bortførende forælder; *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (se fodnote 50 ovenfor), hvor retten fandt, at der — hvis den bortførende forælders psykiske tilstand blev forværret — var en alvorlig risiko for psykologisk skade for børnene, men at der var truffet passende sikrende foranstaltninger for at imødegå dette, herunder den tilbageblevne forælders tilsagn om at stille familiens bolig til rådighed for alene den bortførende forælder og børnene og yde økonomisk støtte.

¹⁰⁵ Se f.eks. *Director-General, Department of Families v. R.S.P.* [2003] FamCA 623, 26.8.2003, Full Court of the Family Court of Australia (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 544], hvor retten på grundlag af en ubestridt forklaring fra en psykiater fandt, at der, hvis barnet blev givet tilbage, ville være en alvorlig risiko for, at den bortførende forælder ville begå selvmord, og at virkningen af den bortførende forælders selvmord ville været ødelæggende for barnet. Se også: *Re S. (A Child) (Abduction: Rights of Custody)* [2012] UKSC 10, [2012] 2 A.C. 257, 14.3.2012, United Kingdom Supreme Court (England and Wales) (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 1147], hvor retten accepterede lægelig dokumentation under retssagen for, at det ville medføre alvorlig belastning af helbredet for den bortførende forælder, som led af en form for posttraumatisk stress-syndrom, der særligt rammer voldsramte kvinder, hvis hun blev pålagt at vende tilbage til Australien, og at de tilbudte sikrende foranstaltninger i lyset af den bortførende forælders skrøbelige psykiske tilstand ikke ville fjerne den alvorlige risiko for, at barnet ville blive sat i en utålelig situation, hvis det tilbagegivet til Australien.

¹⁰⁶ Se f.eks. *Re C. (Abduction: Grave Risk of Psychological Harm)* [1999] 1 FLR 1145, 2.12.1999, Court of Appeal of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 269], hvor retten fastslog, at undersøgelsesdommeren begik en fejl ved at lægge for stor vægt på det forhold, at den bortførende forælders nye partner ikke kunne vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl, på grund af indvandringsspørgsmål, og at den bortførende forælder og hendes partner, som var bekendt med de potentielle problemer, selv havde skabt de ugunstige betingelser, som de nu forsøgte at påberåbe sig.

¹⁰⁷ Se f.eks. *Director-General Department of Families, Youth and Community Care and Hobbs*, 24.9.1999, Family Court of Australia at Brisbane (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 294], hvor det blev påstået, at barnet ville blive udsat for en alvorlig risiko, fordi den bortførende forælder ikke ønskede og faktisk ikke var i stand til at vende tilbage til Sydafrika. Det skyldes, at hun siden sin ankomst til Australien havde fået et andet barn, som hun stadig ammede. Hendes nye partner nægtede endvidere at tillade sit nyfødte barn at rejse til Sydafrika. Retten fastslog, at den situation, som den bortførende forælder befandt sig i, generelt var en situation, hun selv havde skabt, og at den bortførende forælders ubehagelige dilemma ikke gav grund til at konkludere, at barnets tilbagegivelse ville udsætte det for en alvorlig risiko.

v. Klar afvisning af tilbagevenden

71. I nogle situationer anfører den bortførende forælder klart, at vedkommende ikke vil vende tilbage til den stat, hvor barnet har bopæl, og at barnets adskillelse fra den bortførende forælder er uundgåelig, hvis det tilbagegives. Selv om den bortførende forælders tilbagevenden sammen med barnet i de fleste tilfælde ville beskytte barnet mod den alvorlige risiko, kan enhver bestræbelse at tilbyde sikrende foranstaltninger eller tiltag for at lette tilbagegivelsen for forælderen i sådanne sager vise sig at være forgæves, da retten generelt ikke kan tvinge forælderen til at vende tilbage. Det skal understreges, at forælderen — gennem den ulovlige bortførelse eller tilbageholdelse af barnet — generelt ikke bør kunne skabe en situation, som kan være skadelig for barnet, og derefter påberåbe sig dette for at godtgøre en alvorlig risiko for barnet¹⁰⁸.

f. Adskillelse fra barnets søskende

72. Den ret, der behandler en tilbagegivelsessag, skal i nogle tilfælde tage stilling til en påstand om alvorlig risiko som følge af en eventuel adskillelse af søskende i sager, hvor f.eks. en i søskendeflokken modsætter sig tilbagegivelse i henhold til artikel 13, stk. 2, og retten overvejer at afvise tilbagegivelsen af denne søskende på dette grundlag¹⁰⁹. I et andet scenario finder retten, at en barn er blevet ulovligt bortført eller tilbageholdt af den bortførende forælder sammen med barnets (sted-)søskende, som ikke er omfattet af en anmodning om tilbagegivelse efter konventionen, eller som konventionen ikke finder anvendelse på (f.eks. hvis barnet er fyldt 16 år, eller hvis den tilbageblevne forælder ikke har forældremyndighed som defineret i konventionen over dette barn).
73. I nogle tilfælde kan en adskillelse af en søskendeflok være vanskeligt og ødelæggende for et barn. Artikel 13, stk. 1, litra b)-analysen bør dog fokusere på, om adskillelsen vil påvirke barnet på en sådan måde og i et sådant omfang, at det udgør en alvorlig risiko ved tilbagegivelsen¹¹⁰. Denne analyse skal foretages for hvert enkelt barn, uden at der bliver tale om en analyse af barnets "bedste interesse"¹¹¹. Adskillelsen af søskende, der skyldes manglende tilbagegivelse af ét barn (uanset retsgrundlaget herfor), medfører derfor sædvanligvis ikke, at der konstateres en alvorlig risiko for det andet barn¹¹².
74. Som anført i punkt 72 bør en forælder generelt ikke gennem ulovlig bortførelse eller tilbageholdelse tillades at skabe en situation, som potentielt kan være skadelig for barnet, og derefter påberåbe sig denne situation for at gøre en alvorlig risiko gældende. Dette gælder ikke for en påstand om alvorlig risiko for skade som følge af adskillelse af et barn fra en forælder, men også for påstande vedrørende

¹⁰⁸ Se f.eks. *Director General, Department of Community Services Central Authority v. J.C. and J.C. and T.C.*, 11.7.1996, Full Court of the Family Court of Australia at Sydney (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 68]. Se også *G., P. C. c. H., S. M. s/ reintegro de hijos* (se fodnote 81 ovenfor), hvor retten fandt, at det system, som det internationale samfund havde skabt, ville blive underlagt den bortførende forælders ensidige vilje, hvis retten tillod, at tilbagegivelsesordningen blev deaktiveret automatisk, alene hvis den bortførende forælder nægter at vende tilbage.

¹⁰⁹ Se f.eks. *In the Matter of L.L. (Children)*, 22.5.2000, Family Court of New York (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USs 273].

¹¹⁰ Se f.eks. *O. v. O.* 2002 SC 430, 3.5.2002, Outer House of the Court of Session of Scotland (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKs 507], hvor det blev påstået, at børnene ville få svært ved at vende tilbage til Irland, især fordi de ville blive adskilt fra den bortførende forælders nye partners tre børn, men det blev ikke fastslået en specifik eller definitiv alvorlig risiko for fysisk eller psykisk skade. Se også *Re T. (Abduction: Child's Objections to Return)* [2000] 2 F.L.R. 192, 18.4.2000, Court of Appeal of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 270], hvor retten fastslog, at tilbagegivelsen af det yngste barn alene ville sætte ham i en utålelig situation. Han havde gennemlevet en vanskelig tid sammen med sin søger, og han var afhængig af sin søster, som til tider havde været hans "lille mor". Under disse omstændigheder konkluderede retten, at der forelå en alvorlig risiko for det yngre barn.

¹¹¹ *Chalkley v. Chalkley* (1995) ORFL (4th) 422, 13.1.1995, Court of Appeal of Manitoba (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 14], hvor retten bemærkede, at artikel 13 finder anvendelse på et "barn", der er genstand for en anmodning om tilbagegivelse. Den omhandler ikke om "børn" eller "søskende".

¹¹² Se f.eks. *LM v. MM Nevo*, RFamA 2338/09, 3.6.2009, Supreme Court (Israel) [INCADAT-reference: HC/E/IL 1037].

adskillelse af søskende. I hver sag bør retterne derfor vurdere om påstanden vedrørende en mulig adskillelse af søskende ved tilbagegivelsen af et af disse børn er resultatet af den bortførende forælders handlinger eller adfærd, f.eks. hvis den bortførende forælder i det væsentlige beslutter ikke at tilbagegive den søskende, hvis situation ikke er omfattet af konventionen¹¹³, ikke fordi en sådan tilbagegivelse ikke er mulig eller vil medføre skade for denne søskende, men for at kunne påstå en alvorlig risiko for det andet barn, hvis situation behandles af retten, på grundlag af den mulige adskillelse af søskende, hvis retten træffer bestemmelse om barnets tilbagegivelse. I sådanne sager bør retterne være særligt forsigtige, når de vurderer påstanden om alvorlig risiko, så de ikke tillader forælderen at få fordel af en situation, der er resultatet af vedkommendes handlinger eller adfærd¹¹⁴.

75. I en sag, der omhandler den mulige adskillelse af søskende, bør retten også tage hensyn til, at bestemmelsen om tilbagegivelse ikke nødvendigvis vil medføre manglende kontakt mellem børnene eller en permanent adskillelse af de pågældende søskende¹¹⁵. Det kan være muligt enten ved aftale eller afgørelse fra retten i den stat, hvor barnet har bopæl, eller den ret, der behandler tilbagegivelsessagen, at opretholde kontakt mellem søskende, personligt eller på anden måde. Retterne bør være opmærksomme på, at retten i den stat, hvor barnet har bopæl, vil få mulighed for at vurdere, hvor søskendeflokken bør bo, og om de bør bo sammen, som led i en udførlig vurdering af deres bedste interesse i en forældremyndighedssag efter tilbagegivelsen.

¹¹³ Se punkt 73 ovenfor.

¹¹⁴ Se f.eks. *DZ v. YVAMVD*, RFAmA 2270, 30.5.2013, Supreme Court (Israel) [INCADAT-reference: HC/E/IL/1211].

¹¹⁵ Se f.eks. *K.M.A. v. Secretary for Justice* (se fodnote 79 ovenfor).

**God praksis for retter i
sager vedrørende
artikel 13, stk. 1, litra b)**

76. God praksis, der deles i dette afsnit af vejledningen, bør kun tages i betragtning, hvis det er hensigtsmæssigt og tilladt i henhold til den enkelte kontraherende stats lovgivning og procedurer, og hvis retten finder det hensigtsmæssigt i en specifik sag.

1. Overordnet princip: effektiv sagsstyring

77. Formålet med dette afsnit er at identificere god praksis, der kan gøre det lettere for retten at behandle påstande om alvorlig risiko på en effektiv, målrettet og hurtig måde. God praksis præsenteres som en del af en effektiv sagsstyring med henblik på at sikre, at proceduren forbliver centreret om tilbagegivelsessagen begrænsede genstand/omfang, herunder undtagelsen vedrørende alvorlig risiko, og fremskynde en løsning af sagen.
78. Med effektiv sagsstyring kan retten føre tilsyn med og planlægge sagens forløb for at sikre, at spørgsmål er klar til at blive hørt hurtigt, og at der ikke opstår unødige forsinkelser i proceduren. Det indebærer, at retten kommunikerer eller mødes med sagens parter og/eller deres advokat i de tidlige faser af tilbagegivelsessagen og under hele proceduren, for så vidt det er nødvendigt.
79. Sagsstyring bør indledes så tidligt som muligt og løbende i det mindst, indtil der er truffet afgørelse om tilbagegivelse, eller endda, afhængigt af retternes rolle i håndhævelsesfasen, og når det er relevant efter de nationale love og procedurer, indtil afgørelse er blevet håndhævet eller på anden måde fuldbyrdet. Dommeren er ansvarlig for at gennemføre de procedurer, der indledes efter konventionen, så hurtigt som muligt. Dette indebærer, at afgørelsen skal træffes så hurtigt som muligt, og at der skal træffes de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at afgørelser træffes på en sådan måde, at de kan træde i kraft så hurtigt som muligt.
80. Som led i den effektive sagsstyring bør retten, hvis det er hensigtsmæssigt efter de relevante love og procedurer:
- sikre, at spørgsmålene identificeres på et tidligt tidspunkt, så parterne kan fremføre relevant bevismateriale
 - overveje, om oplysninger eller bistand kan indhentes fra eller via centralmyndigheden i den anmodede stat og/eller den anmodende stat vedrørende begge parters påstande og/eller tilgængeligheden af sikrende foranstaltninger, som kan imødegå den alvorlige risiko og lette de foranstaltninger, der skal træffes med henblik på barnets tilbagegivelse
 - overveje, om oplysninger eller bistand kan indhentes via IHNJ eller gennem direkte retslige meddelelser¹¹⁶ vedrørende begge parters påstande og/eller tilgængeligheden af sikrende foranstaltninger, som kan imødegå den alvorlige risiko og lette de foranstaltninger, der skal træffes med henblik på barnets tilbagegivelse.

¹¹⁶ Se Emerging Guidance on Judicial Communications (op. cit., fodnote 1).

2. God praksis vedrørende sagsstyring

a. Tidlig identifikation af de relevante spørgsmål

81. Det er vigtigt præcist at identificere de relevante spørgsmål med henblik på at begrænse den art og den mængde af beviser og argumenter, der skal fremlægges. Som led i den tidlige sagsstyring¹¹⁷ bør dommeren, hvis det er hensigtsmæssigt efter de relevante love og procedurer:
- forvisse sig, hvilke relevante spørgsmål der er tale om
 - identificere de omstridte spørgsmål og sikre sig, at parterne begrænser deres indlæg til, hvad der er relevant for undtagelsens begrænsede omfang, hvis den er gjort gældende
 - identificere, hvilke oplysninger/beviser parterne har til hensigt at fremlægge
 - identificere eventuelle aftalte eller ubestridte faktiske omstændigheder.

b. Mindelig tvistbilæggelse

82. Ved effektiv sagsstyring drøftes tvistbilæggelse, og parterne gives mulighed for at bilægge deres tvist gennem andre procedurer end retssager¹¹⁸. Afhængigt af de relevante love, procedurer og praksis i den enkelte stat kan der forefindes mægling¹¹⁹ (mediation) eller andre alternative tvistbilæggelsesordninger, som kan hjælpe forældre med at nå til enighed om foranstaltningerne vedrørende barnets tilbagegivelse eller ikke-tilbagegivelse og, hvis det er relevant, materielle spørgsmål, f.eks. ordninger for barnets flytning til modtagerstaten og samvær med den tilbageblevne forælder. Som led i den tidlige sagsstyring af sager vedrørende tilbagegivelse, hvor der forefindes mægling eller andre alternative tvistbilæggelsesordninger, bør retten, hvis det er hensigtsmæssigt efter de relevante love og procedurer:
- omhyggeligt, som det generelt kræves, vurdere, om mægling eller andre alternative tvistbilæggelsesordninger kan anvendes¹²⁰. En sådan vurdering kan være af særlig betydning, når der fremsættes påstande om alvorlig risiko for følge af vold i hjemmet eller familien, med henblik på at afgøre, om den foreliggende sag er egnet til mægling¹²¹
 - tilskynde parterne til at overveje mægling eller andre alternative tvistbilæggelsesordninger

¹¹⁷ I mange jurisdiktioner tilrettelægges der en indledende høring for at behandle disse spørgsmål.

¹¹⁸ I eksempelvis Nederlandene er mægling mellem den bortførte forælder og den tilbageblevne forælder en del af tilbagegivelsessager efter Haagerkonventionen, jf. K.L. Wehrung og R.G. de Lange-Tegelaar i *The Judges' Newsletter on International Child Protection*, Vol. XVI, Spring 2010 (som findes på Haagerkonferencens websted på < www.hcch.net > under "Publications" og derefter "Judges' Newsletter"), s. 45-48.

¹¹⁹ Vedrørende mægling i sager om international bortførelse af børn, se: HCCH, *Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention — Mediation*, Haag, 2012 (herefter "Guide to Good Practice on Mediation") (findes også på Haagerkonferencens websted, se stien i fodnote 6).

¹²⁰ Generelt er det vigtigt at sikre, at deltagelsen i mægling ikke medfører ulemper for nogen af parterne, og hver sag bør vurderes med hensyn til, om den er egnet til mægling, se *ibid.*, bl.a. afsnit 1.2 og 2.1 samt kapitel 10.

¹²¹ Nogle stater tillader ikke mægling i sager, hvor der er fremsat påstand om vold i hjemmet (uanset om påstanden gives medhold eller ej), eller tillader kun mægling i sådanne sager på visse betingelser. I Spanien er mægling f.eks. ikke tilladt i sager, hvor der er nedlagt påstand om vold i hjemmet, jf. *Ley Orgánica 1/2004*. I USA har hver stat særskilte regler for mægling, herunder f.eks. regler om behandling af sager, der omfatter påstande om vold i hjemmet. Nogle mæglingsprogrammer foretager ikke mægling i sager vedrørende alvorlig vold i hjemmet. Se afsnit 19.4 i landeprofilerne for Spanien og USA (op. cit., fodnote 39). Se også *Guide to Good Practice on Mediation* (op. cit., fodnote 119), kapitel 10, punkt 266.

- sikre, at mægling eller en anden alternativ tvistbilæggelsesordning, når det anses for hensigtsmæssigt, og den nødvendige ekspertise er til rådighed, ikke medfører unødigt forsinkelse i tilbagegivelsessagens forløb og afslutning, ved at fastsætte stramme tidsrammer¹²². Hvis den tilbageblevne forælder f.eks. vil deltage i retsmødet personligt, kan vedkommendes tilstedeværelse i modtagerstaten udnyttes til en mægling, som gennemføres umiddelbart inden retsmødet. Mæglere, som tilbyder deres assistance i sådanne sager, bør være parate til at deltage med meget kort varsel.

Efter en indledende retslig vurdering bør kvalificerede mæglere foretage en detaljeret vurdering af sagens egnethed til mægling.

c. Parternes deltagelse i proceduren

83. En vigtig del af effektiv sagsstyring er sikringen af retfærdighed, så alle parter, uanset juridisk repræsentation, fuldt ud kan deltage og fremlægge alle oplysninger/beviser på en effektiv måde, uden at der opstår forsinkelser. Så tidligt som muligt, og hvis det er hensigtsmæssigt efter de relevante love og procedurer, bør retten navnlig:
- kontrollere, om den tilbageblevne forælder er blevet gjort bekendt med arten af de påstande om alvorlig risiko, der er fremsat, engen gennem indlæg fra den part, der modsætter sig tilbagegivelsen, eller gennem juridisk bistand eller, hvis relevant, centralmyndigheden, og kan deltage i sagen på den måde, der bestemmes af retten¹²³
 - kontrollere, om den tilbageblevne forælder giver personligt fremmøde og/eller repræsenteres af en advokat, især hvis ansøgeren er centralmyndigheden eller eventuelt den offentlige anklager
 - fastlægge den procedure, hvis den ikke allerede er fastsat i lovgivningen, hvorefter parterne får vist, udveksler og forkynder dokumenter.
84. Det er altid en hjælp at lade sig repræsentere af en advokat, især en specialiseret advokat. Om parterne i en tilbagegivelsessag skal være juridisk repræsenterede, og om der er adgang til retshjælp eller pro bono-repræsentation, afhænger af den relevante nationale lovgivning og praksis¹²⁴.

¹²² Se Guide to Good Practice on Mediation (ibid.), afsnit 2.1. Se også "Conclusions and Recommendations of the Fourth Meeting of the Special Commission to review the operation of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction (22-28 March 2001)", C&R nr. 1.11, hvor det anføres, at "[f]oranstaltninger, der anvendes for at medvirke til at sikre barnets frivillige tilbagegivelse eller nå frem til en mindelig løsning af problemerne, bør ikke føre til unødigt forsinkelse af tilbagegivelsessagen", som blev bekræftet i "Conclusions and Recommendations of the Fifth Meeting of the Special Commission to review the operation of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction and the practical implementation of the Hague Convention of 19 October 1996 on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of parental responsibility and measures for the protection of children (30 October — 9 November 2006)", C&R nr. 1.3.1. Alle "Conclusions and Recommendations" fra Special Commission om anvendelsen af konventionen af 1980 findes på Haagerkonferencens websted (se stien i fodnote 17).

¹²³ Det er bedst, hvis begge parter er til stede. Hvis det ikke er muligt, tillader nogle jurisdiktioner brug af andre kommunikationsmidler, f.eks. videokonference, med forbehold af de relevante love og procedurer i de berørte stater.

¹²⁴ Se artikel 26 samt statutstabelen for de stater, der har taget forbehold med hensyn til denne artikel, jf. artikel 42, og derfor ikke har pligt til yde gratis juridisk bistand, medmindre andet er fastsat i det relevante retshjælpssystem. I konventionens artikel 7, stk. 2, litra g), bestemmes det, at centralmyndighederne, enten direkte eller gennem mellemlid, skal tage alle passende forholdsregler for at "tilvejebringe eller gøre det lettere at opnå retshjælp og anden juridisk bistand, herunder advokatbistand", hvis omstændighederne kræver det. For flere oplysninger, se f.eks. Guide to Good Practice on Central Authority Practice (op. cit., fodnote 6), afsnit 4.13. Retten skal under alle omstændigheder sikre, at hver part får en rimelig mulighed for at fremlægge og anfægte beviser og få deres indlæg behandlet af retten, uanset om parten er juridisk

d. Barnets deltagelse i proceduren

85. Siden vedtagelsen af konventionen er der sket ændringer i de internationale retlige rammer. På globalt plan har vedtagelsen af FN's børnekonvention påvirket spørgsmål som f.eks. børns deltagelse i tilbagegivelsessag under konventionen af 1980 de jurisdiktioner, der også er part i FN's børnekonvention, herunder når undtagelsen i henhold til artikel 13, stk. 1, litra b), gøres gældende¹²⁵.
86. Om og hvordan et barn høres, og hvordan dets synspunkter indhentes og fremlægges for retten, varierer alt efter de kontraherende staters interne procedurer og praksis. I nogle stater høres barnet direkte af retten, og i andre stater udspørges barnet af en ekspert, som derefter fremlægger barnets synspunkter for retten. I sådanne tilfælde bør den person, der afhører eller udspørger barnet, have de fornødne kvalifikationer til denne opgave og bør være i besiddelse af specifik viden om konventionen af 1980, tilbagegivelsessager og det begrænsede anvendelsesområde for undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b)¹²⁶.
87. Som led i den effektive sagsstyring bør retten, hvis det er hensigtsmæssigt efter de relevante love og procedurer:
- når det er muligt og hensigtsmæssigt, overveje at udpege en særskilt repræsentant for barnet¹²⁷
 - informere eller tilskynde parterne, den særlige repræsentant for barnet eller en udpeget ekspert til at informere barnet om den igangværende procedure og de mulige konsekvenser snarest muligt og under hensyntagen til barnets alder og modenhed
 - når barnets synspunkter indhentes, overveje at bruge værktøjer som f.eks. familierapporter (som kun vedrører tilbagegivelsessagen), der er udarbejdet af eksperter med de fornødne kvalifikationer, for at bistå retten med at afgøre, hvilken vægt, der bør tillægges barnets synspunkter
 - sikre — når det er besluttet at indhente barnets synspunkter — at proceduren for indhentning af barnets synspunkter ikke medfører en unødigt forsinkelse af tilbagegivelsessagen, ved at fastsætte stramme tidsrammer.

repræsenteret eller ej. Oplysninger om juridisk repræsentation og bistand i forbindelse med anmodninger om tilbagegivelse findes i landeprofilerne (op. cit., fodnote 39), afsnit 8.

¹²⁵ Se f.eks. artikel 12 i FN's børnekonvention. På regionalt plan omhandler Bruxelles IIa-forordningen i EU den måde, hvorpå tilbagegivelsessager bør gennemføres mellem de EU-medlemsstater, som forordningen omfatter (se: Rådets forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000. Se navnlig forordningens artikel 11. Bruxelles IIa-forordningen finder direkte anvendelse på alle EU-medlemsstaterne bortset fra Danmark. Forordningen er blevet revideret og erstattet af forordning (EU) 2019/1111 af 25. juni 2019 (se fodnote 64 ovenfor). Ved omarbejdningen styrkes barnets ret til at få mulighed for at udtrykke sine synspunkter yderligere).

¹²⁶ Se "Conclusions and Recommendations of the Sixth Meeting of the Special Commission on the practical operation of the 1980 and 1996 HCCH Conventions" (se stien i fodnote 17).

¹²⁷ I Nederlandene er fast praksis i henhold til artikel 250 i Book 1, Civil Code, at der udpeges en procesværger i alle sager vedrørende Haagerkonventioner, der involverer børn, som er fyldt tre år. Denne procesværger — ofte en børnepsykolog og/eller registreret mægler — repræsenterer barnet under den efterfølgende procedure (første instans og appel), hvor vedkommende taler for barnet afhængigt af dets modenhed og det omfang, hvori barnet selv ønsket at udtrykke sig. Den samme praksis anvendes i Tyskland, hvor en "*Verfahrensbeistand*" (procesværger) almindeligvis udpeges i sager efter konventionen af 1980 i overensstemmelse med § 158 i den tyske lov om familieretlige sager og sager om udenretslig kompetence.

e. Bevismateriale

88. Et af de overordnede mål med effektiv sagsstyring er at sikre, at kun relevant bevismateriale modtages af retten, og at indsamling af oplysninger og fremlæggelse af beviser ikke medfører unødigt forsinkelse. Den gode praksis, der er beskrevet i dette afsnit, har til formål at hjælpe retten med at nå disse mål.

f. Ekspertbeviser

89. Med hensyn til navnlig ekspertbeviser bør anvendelsen heraf begrænses i overensstemmelse med arten og det snævre omfang af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko. Som led i god praksis for effektiv sagsstyring bør retten, hvis det er hensigtsmæssigt efter de relevante love og procedurer og relevant i den specifikke sag:
- overveje at opstille en liste over egnede eksperter, der har viden om konventionen, tilbagegivelsessager og den specifikke art af undtagelsen vedrørende alvorlig risiko, og som er tilgængelig med kort varsel
 - hvis begge parter agter at fremlægge ekspertbeviser, tilskynde til, at der anvendes én kvalificeret ekspert, som parterne har valgt i fællesskab, eller som udpeges af retten, i stedet for, at hver part medbringer en ekspert
 - sammen med parterne og hurtigst muligt vurdere/overveje, om et spørgsmål vedrørende påstanden om alvorlig risiko kræver ekspertudtalelser/-beviser hvis ekspertudtalelse anses for nødvendig:
 - identificere de specifikke spørgsmål, der ønskes ekspertise om, f.eks. gennem en instruks, retskendelse eller briefing
 - minde parterne og eksperten om tilbagegivelsessagers begrænsede omfang og snævre fokus for undtagelsen vedrørende alvorlig risiko og om behovet for strengt at begrænse de spørgsmål, som de ønsker uddybet med ekspertudtalelser/-beviser
 - fastsætte fristen for, hvornår ekspertudtalelsen skal forelægges retten og/eller parterne mundtligt eller skriftligt, for at sikre, at der ikke sker unødigt forsinkelse
 - når retten har beføjelse til at udpege eksperter, vælge en passende ekspert og sikre, at vedkommende modtager de relevante oplysninger, og
 - fastsætte en dato for fortsættelsen af sagens behandling og sikre, at eksperten står til rådighed på denne dag med henblik på at fremlægge bevismateriale og eventuelt yderligere oplysninger
 - overveje muligheden for, at eksperten afgiver mundtlig forklaring personligt eller via audio- eller videoforbindelse, i stedet for skriftlig forklaring, for at undgå unødige forsinkelser i sagen.

g. Bistand fra centralmyndigheder og direkte retslige meddelelser

90. I overensstemmelse med de relevante love og procedurer, og når det anses for relevant ved vurderingen af påstande om alvorlig risiko, kan retten indhente yderligere oplysninger gennem centralmyndigheder for bedre at kunne forstå den retlige ramme eller ordning for beskyttelse af børn, der findes i den stat, hvor barnet har bopæl, eller for at få afklaret visse påstande om faktiske omstændigheder¹²⁸. Retten kan også specifikt anmode om oplysninger vedrørende barnets sociale

¹²⁸ Se f.eks. *Kovacs v. Kovacs* (2002), 59 O.R. (3d) 671 (Sup. Ct.), 23.4.2002, Ontario Superior Court of Justice (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 760], hvor retten pålagde parternes advokater om at rette en fælles henvendelse til

baggrund gennem centralmyndighederne. De skal dog undgå at anmode centralmyndighederne om at foretage undersøgelser, der går ud over deres opgaver og beføjelser (se afsnit IV).

91. Retterne kan også indhente relevante oplysninger ved at indlede direkte retslig kommunikation via kontakt med andre dommere inden for deres jurisdiktioner eller dommere i andre kontraherende stater. I sidstnævnte tilfælde kan retterne henvende sig til IHNJ, et netværk bestående af et eller flere medlemmer fra hver kontraherende stats retsvæsen. IHNJ fremmer kommunikationen og samarbejdet mellem dommere på internationalt plan med det formål at bidrage til konventionens effektive gennemførelse. Dommere kan på Haagerkonferencens websted tjekke, om en dommer i deres jurisdiktion er udpeget til IHNJ¹²⁹. Hvis det er tilfældet, bør dommerne kontakte deres medlem af IHNJ for at indlede direkte retslig kommunikation gennem netværket og/eller indhente støtte med henblik herpå. Dommere, der overvejer at indlede direkte retslige kommunikation, bør se dokumentet "Emerging Guidance and General Principles for Judicial Communications", som er udgivet af Haagerkonferencen¹³⁰. Hvis det er hensigtsmæssigt efter de relevante love og procedurer, kan centralmyndighederne også hjælpe med at fremme direkte retslig kommunikation.

Canadas centralmyndighed med ansvar for konventionen af 1980 med henblik på at træffe de mest effektive foranstaltninger i den stat, hvor barnet har bopæl, for at afgøre, om parten var dømt som påstået, og om dommen var autentisk. Se også: *M.G. v. R.F.*, 2002 R.J.Q. 2132, 23.8.2002, Quebec Court of Appeal (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 762], hvor retten fra advokaten for centralmyndigheden i modtagerstaten fik oplyst, at økonomisk støtte, som blev betalt af modtagerstaten, fortsat ville blive betalt til den bortførende forælder, selv om den bortførende forælder forlod jurisdiktionen i en periode på højst seks måneder, hvilket modbeviste den bortførende forælders påstande om, at vedkommende ville mangle økonomiske eller andre ressourcer.

¹²⁹ Se "List of Members of the IHNJ" som findes på Haagerkonferencens websted (se stien i fodnote 34).

¹³⁰ Se Emerging Guidance on Judicial Communications (op. cit., fodnote 1).

IV

**God praksis for centrale
myndigheder i sager
vedrørende artikel 13,
stk. 1, litra b)**

92. God praksis, der deles i dette afsnit af vejledningen, bør kun tages i betragtning, hvis det er tilladt i henhold til den enkelte kontraherende stats lovgivning. God praksis, der præsenteres i dette afsnit, bør ikke fortolkes som obligatoriske forpligtelser for de kontraherende staters centralmyndigheder, bortset fra de forpligtelser, der er fastsat i konventionen (artikel 7).

1. Centralmyndighedernes generelle opgaver — samarbejde og levering af oplysninger

93. En vigtig funktion for centralmyndigheden er at tage alle passende forholdsregler for at indlede eller lette gennemførelsen af retlige eller administrative skridt for at sikre, at barnet tilbagegives i god behold (artikel 7, stk. 2, litra f) og h)). Den måde, hvorpå centralmyndigheden varetager denne funktion varierer mellem de kontraherende stater afhængigt af den rolle, den er tildelt i den enkelte stat, og de funktioner og beføjelser, der er fastsat i den nationale lovgivning, som den er omfattet af. En vigtig forskel er, at centralmyndigheden eller en offentlig anklager i nogle stater indleder tilbagegivelsessagen ved at indgive en anmodning til retten, mens den tilbageblevne forælder i andre stater indgiver anmodningen til retten.
94. Som en del af deres ansvar har centralmyndighederne også pligt til at samarbejde med hinanden og fremme samarbejdet mellem de kompetente myndigheder i deres respektive stater for at sikre, at barnet bliver tilbagegivet umiddelbart (artikel 7, stk. 1). Når i undtagelsen i artikel 13, stk. 1, litra b), gøres gældende, kan et sådant samarbejde navnlig sætte centralmyndighederne i stand til hurtigt at besvare anmodninger fra retten om at tilvejebringe oplysninger om tilgængeligheden af sikrende foranstaltninger med henblik på at beskytte barnet mod den alvorlige risiko, med forbehold af den gældende lovgivning. Hvis det er relevant, hensigtsmæssigt og tilladt i henhold til loven, kan centralmyndigheder også udveksle oplysninger vedrørende barnets sociale baggrund (artikel 7, stk. 2, litra d)).

2. Centralmyndighedernes begrænsede rolle med hensyn til undtagelsen vedrørende alvorlig risiko

95. Evalueringen af faktuelle og juridiske spørgsmål, herunder eventuelle påstanden i henhold til artikel 13, stk. 1, litra b), afgøres alene af den ret, der træffer afgørelse om anmodningen om tilbagegivelse¹³¹. Dette er vigtigt, når det fastlægges, hvilken opgave centralmyndigheden *ikke* varetager: Det er ikke centralmyndighedens opgave at evaluere påstande i henhold til artikel 13, stk. 1, litra b), eller træffe foranstaltninger i medfør af evalueringen af påstande¹³². Centralmyndigheden skal derfor sikre, at proceduren ikke forsinkes, fordi den tager initiativer, der ikke er nødvendige, især

¹³¹ Se "Table of Conclusions and Recommendations of previous Meetings of the Special Commission (SC) on the 1980 Child Abduction Convention and the 1996 Child Protection Convention (1989 (1st SC), 1993 (2nd SC), 1997 (3rd SC), 2001 (4th SC), 2002 (follow-up SC), 2006 (5th SC), 2011-2012 (6th SC))", Prel. Doc. No 6 of July 2017 for the attention of the Seventh Meeting of the Special Commission on the practical operation of the 1980 Child Abduction Convention and of the 1996 Child Protection Convention (October 2017), Item No 38, "Special Commission understreger igen, at — a) centralmyndighederne, når de udøver deres funktioner i forbindelse med modtagelse af anmodninger, bør respektere det forhold, at evalueringen af faktiske og retlige spørgsmål (f.eks. bopæl, udøvelse af forældremyndighed eller påstande om vold i hjemmet) generelt foretages af retten eller en anden kompetent myndighed, der træffer afgørelse om anmodningen om tilbagegivelsen, b)) [...]", se 2011 SC C&R nr. 13 og 2006 SC C&R nr. 1.1.3 (findes på Haagerkonferencens websted — se stien i fodnote 17).

¹³² Konventionens artikel 27, som giver centralmyndigheden meget begrænsede skønsmålinger til ikke at modtage en anmodning om tilbagegivelse, bør derfor ikke fortolkes, således at den tillader, at centralmyndigheden afviser af modtage en anmodning om tilbagegivelse på grundlag af en påstået alvorlig risiko.

i stater, hvor centralmyndigheden eller en person selv har til opgave at indlede proceduren ved retten. Hvis det ligger inden for dens funktioner og beføjelse, og det ikke forsinker indledningen af retssagen, bør centralmyndigheden imidlertid tidligt i tilbagegivelsesproceduren tage passende forholdsregler for at indsamle oplysninger, der sandsynligvis bliver nødvendige eller efterspørges, for hurtigt at kunne bistå retten, og for at undgå, at sagen må udsættes, fordi sådanne oplysninger skal indsamles.

3. God praksis for centralmyndigheden i oprindelsesstaten

96. Som god praksis bør centralmyndigheden i oprindelsesstaten, når den anmodes herom, og det er det er hensigtsmæssigt efter de relevante love og procedurer, være parat til at:
- give oplysninger om lovgivning og procedurer i deres egen jurisdiktion
 - fremlægge en rapport om barnets sociale baggrund, såfremt det er relevant, hensigtsmæssigt og tilladt i henhold til lovgivningen af dele sådanne oplysninger
 - fremlægge faktuelle oplysninger efter anmodning i form af svar, såfremt det er relevant, hensigtsmæssigt og tilladt i henhold til lovgivningen, om særlige omstændigheder i oprindelsesstaten
 - give oplysninger om og gennemføre sådanne administrative foranstaltninger, som måtte være nødvendige og hensigtsmæssige for at sikre, at barnet tilbagegives i god behold
 - handle så hurtigt som muligt og tage alle de forholdsregler, der er nødvendige for at overholde de frister, der er fastsat af retten, for ikke at forårsage unødigt forsinkelse give myndighederne i oprindelsesstaten for så vidt muligt at fremme effektiviteten af sikrende foranstaltninger, f.eks. meddelelse om barnets snarlige ankomst til de relevante velfærdsmyndigheder, for at de kan træffe de nødvendige foranstaltninger for at imødegå den alvorlige risiko.

4. God praksis for centralmyndigheden i modtagerstaten

97. Som god praksis bør centralmyndigheden i modtagerstaten være parat til, når det er hensigtsmæssigt i henhold til de relevante love og procedurer:
- straks at meddele centralmyndigheden i oprindelsesstaten alle oplysninger, som retten anmoder om, inden for den frist, der er fastsat af retten for meddelelsen af disse oplysninger
 - regelmæssigt og efter behov at informere centralmyndigheden i oprindelsesstaten om relevante forhold, herunder fremskridt og resultater, samt krav, der fastsættes af retten vedrørende bestemmelsen om barnets tilbagegivelse, spejlførelser og andre afgørelser, der har til formål at beskytte barnet mod en alvorlig risiko og lette den sikre tilbagegivelse af et barn
 - at handle så hurtigt som muligt og tage alle de forholdsregler, der er nødvendige for at overholde de frister, der er fastsat af retten, for ikke at forårsage unødigt forsinkelse.

V

Nyttige ressourcer

98. For at opnå og udvide kendskabet til og forståelsen af fortolkningen og anvendelsen af artikel 13, stk. 1, litra b), kan retterne, centralmyndighederne og andre benytte følgende ressourcer.

1. Den forklarende rapport vedrørende konventionen af 1980

99. Den forklarende rapport vedrørende konventionen¹³³ (Explanatory Report), som bl.a. indeholder oplysninger om det forberedende arbejde og baggrunden for vedtagelsen af konventionen, kan bruges som en hjælp ved fortolkningen af konventionen¹³⁴.

2. *Proceedings of the Fourteenth Session (1980)*

100. *Proceedings of the Fourteenth Session*¹³⁵, som indeholder den forklarende rapport, indeholder også alle de indledende dokumenter, der førte til vedtagelsen af konventionsteksten, f.eks. Preliminary Documents, Working Documents udarbejdet af de delegationer, der deltog i samlingen, og referater af møderne. Disse dokumenter kan anvendes som hjælp ved fortolkning af konventionen¹³⁶.

3. Haagerkonferencens internationale barnebortførelsesdatabase (INCADAT)

101. INCADAT¹³⁷ blev oprettet for at fremme den gensidige forståelse og sikre en mere ensartet fortolkning af konventionen. Den findes gratis online på engelsk, fransk og spansk. INCADAT indeholder sammendrag og de udførlige tekster af vigtige afgørelser vedrørende internationale barnebortførelser fra forskellige steder i verden. Den indeholder også kompendier med præcise juridiske analyser af spørgsmål, som ofte er genstand for retstvister og juridisk fortolkning i forbindelse med tilbagegivelsessager, herunder artikel 13, stk. 1, litra b)¹³⁸.

¹³³ Op. cit., fodnote 10.

¹³⁴ Se artikel 31 i *Wienerkonventionen af 23. maj 1969 om traktatretten*.

¹³⁵ Op. cit., fodnote 10.

¹³⁶ Se artikel 32 i *Wienerkonventionen af 23. maj 1969 om traktatretten*.

¹³⁷ Findes på < www.incadat.com >.

¹³⁸ For en analyse af artikel 13, stk. 1, litra b), se Haagerkonferencens websted på < www.hcch.net > under "Child Abduction" og derefter "The Convention", "Case Law Analysis", "Exceptions to Return" og til sidst "Grave Risk of Harm".

4. Vejledninger i god praksis udgivet af Haagerkonferencen

102. Ud over denne vejledning har Haagerkonferencen udgivet andre vejledninger i god praksis¹³⁹, som vedrører konventionen, og som kan være nyttige for retter, centralmyndigheder og andre, der skal fortolke og anvende artikel 13, stk. 1, litra b):
- Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part I — Central Authority Practice
 - Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part II — Implementing Measures
 - Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part III — Preventive Measures
 - Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part IV — Enforcement
 - Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part V — Mediation og
 - Transfrontier Contact Concerning Children — General Principles and Guide to Good Practice.

5. Det internationale Haagennetværk af dommere (IHNJ)

103. Oprettelsen af IHNJ med speciale i familiesager blev først foreslået på De Ruwenberg-seminaret for dommere i 1998 om international beskyttelse af børn. Det blev anbefalet, at de relevante myndigheder (f.eks. retsformænd og andre embedsmænd, som det er hensigtsmæssigt inden for de forskellige retskulturer) i de forskellige jurisdiktioner skulle udpege en eller flere dommere, der skulle fungere som kommunikationskanal og forbindelsesled til deres nationale centralmyndigheder, andre dommere inden for deres jurisdiktion og dommere i andre kontraherende stater vedrørende i det mindste indledningsvis konventionen af 1980. IHNJ fremmer kommunikationen og samarbejdet mellem dommere på internationalt plan med det formål at bidrage til konventionens effektive gennemførelse. Dommere opfordres til at se listen over medlemmer af IHNJ, som findes på Haagerkonferencens websted¹⁴⁰.

6. *The Judges' Newsletter* om international beskyttelse af børn

104. *The Judges' Newsletter* sørger for at cirkulere oplysninger om retsligt samarbejde på området for international beskyttelse af børn. Det blev offentliggjort første gang af Haagerkonferencen i 1999. Nyhedsbrevet udkommer aktuelt to gange om året¹⁴¹.

¹³⁹ Alle disse publikationer findes på Haagerkonferencens websted på < www.hcch.net > under "Publications" og derefter "Guides to Good Practice".

¹⁴⁰ Se "List of Members of the IHNJ" som findes på Haagerkonferencens websted (se stien i fodnote 34).

¹⁴¹ Alle udgaver af *The Judges' Newsletter* findes på engelsk og fransk, og visse udgaver findes også på spansk. De findes alle på Haagerkonferencens websted (se stien i fodnote 118). Vol. V af *The Judges' Newsletter* havde særligt fokus på artikel 13, stk. 1, litra b).

7. Dokumenter udarbejdet af nationale myndigheder

105. I årenes løb har de nationale retslige myndigheder udgivet procedurevejledninger (bench books) og lignende dokumenter for at bistå domstole, der behandler disse komplekse sager, f.eks.:
- den elektroniske procedurevejledning udgivet af National Judicial Institute of Canada¹⁴²
 - National Domestic and Family Violence Bench Book of Australia¹⁴³
 - den argentinske protokol om anvendelsen af de internationale konventioner om bortførelse af børn¹⁴⁴
 - de elektroniske vejledning udgivet af generaladvokaten i Brasilien¹⁴⁵.

¹⁴² The 1980 Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction, National Judicial Institute Electronic Bench Book, National Judicial Institute, ajourført maj 2018.

¹⁴³ Denne procedurevejledning findes online på: < <https://aija.org.au/publications/national-domestic-and-family-violence-bench-book/> > (senest besøgt 5.2.2020).

¹⁴⁴ *Protocolo de actuación para el funcionamiento de los convenios de sustracción internacional de niños*, godkendt 28.4.2017. Denne protokol findes på webstedet for Supreme Court of Argentina på: < <http://www.cij.gov.ar/adj/pdfs/ADJ-0.305074001493756538.pdf> > (senest besøgt 5.2.2020).

¹⁴⁵ Denne vejledning findes online på < http://www.agu.gov.br/page/content/detail/id_conteudo/157035 > (senest besøgt den 5.2.2020).

Fortegnelse over citeret retspraksis

Fortegnelse over citeret retspraksis

Alle de afgørelser, der er citeres i denne vejledning og nævnes nedenfor, findes på INCADAT¹⁴⁶, hvor hele afgørelsens tekst findes på originalsproget sammen med et resumé på engelsk, fransk eller spansk, en kombination af to af disse sprog eller på alle tre sprog. Det individuelle INCADAT-referencenummer, der er angivet i kantede parenteser giver nem adgang til en afgørelse, når det indtastes i det relevante søgefelt.

Tal henviser til sidetal.

Argentina

<i>A. v. A.</i> , 5.10.2001, Buenos Aires Court of First Instance (Argentina) [INCADAT-reference: HC/E/AR 487] -----	41, 42
<i>E.S. s/ Reintegró de hijo</i> , 11.6.2013, Corte Suprema de Justicia de la Nación (Argentina) [INCADAT-reference: HC/E/AR 1305] -----	31
<i>G., P. C. c. H., S. M. s/ reintegro de hijos</i> , 22.8.2012, Corte Suprema de Justicia de la Nación (Argentina) [INCADAT-reference: HC/E/AR 1315] -----	40, 48

Australien

<i>Director General, Department of Community Services Central Authority v. J.C. and J.C. and T.C.</i> , 11.7.1996, Full Court of the Family Court of Australia at Sydney (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 68] -----	48
<i>Director-General Department of Families, Youth and Community Care and Hobbs</i> , 24.9.1999, Family Court of Australia at Brisbane (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 294] -----	47
<i>Director-General, Department of Families v. R.S.P.</i> [2003] FamCA 623, 26.8.2003, Full Court of the Family Court of Australia (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 544] -----	47
<i>DP v. Commonwealth Central Authority</i> , [2001] HC 39, (2001) 180 ALR 402 (Australia) [INCADAT-reference HC/E/AU 346] -----	42
<i>Gsponer v. Johnson</i> , 23.12.1988, Full Court of the Family Court of Australia at Melbourne (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 255] -----	31
<i>H.Z. v. State Central Authority</i> , 6.7.2006, Full Court of the Family Court of Australia at Melbourne (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 876] -----	27
<i>Police Commissioner of South Australia v. H.</i> , 6.8.1993, Family Court of Australia at Adelaide (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 260] -----	40
<i>State Central Authority v. Maynard</i> , 9.3.2003, Family Court of Australia (Australia) [INCADAT-reference: HC/E/AU 541] -----	42
<i>State Central Authority, Secretary to the Department of Human Services v. Mander</i> , 17.9.2003, Family Court of Australia (Australien) [INCADAT-reference: HC/E/AU 574] -----	39

¹⁴⁶ Se afsnit V i denne vejledning.

Østrig

20b90/10i, 8.7.2010, *Oberster Gerichtshof* (Østrig) [INCADAT-reference: HC/E/AT 1047] ----- 45

Belgien

No 03/3585/A, 17.4.2003, *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgien) [INCADAT-reference: HC/E/BE 547] ----- 41

No de rôle: 07/78/C, 25.1.2007, *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgien) [INCADAT-reference: HC/E/BE 857] ----- 42

Canada

Achakzad v. Zemaryalai [2011] W.D.F.L. 2, 20.7.2010, Ontario Court of Justice (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 1115] ----- 39

Chalkley v. Chalkley (1995) ORFL (4th) 422, 13.1.1995, Court of Appeal of Manitoba (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 14] ----- 48

J.D. v. P.D., (2010) ONCJ 410, 9.9.2010, Ontario Court of Justice ¶(Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 1421] ----- 34

Kovacs v. Kovacs (2002), 59 O.R. (3d) 671 (Sup. Ct.), 23.4.2002, Ontario Superior Court of Justice (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 760] ----- 58

M.G. v. R.F., 2002 R.J.Q. 2132, 23.8.2002, Quebec Court of Appeal (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 762] ----- 58

Mbuyi v. Ngalula, (2018) MBQB 176, 8.11.2018, Court of Queen's Bench of Manitoba (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 1416] ----- 34, 39

Office of the Children's Lawyer v. Balev, 2018 SCC 16, Supreme Court of Canada (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 1389] ----- 16

Thomson v. Thomson, [1994] 3 SCR 551, 20.10.1994, Supreme Court of Canada (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 11] ----- 26

Solis v. Tibbo Lenoski, 2015 BCCA 508 (CanLII) (Canada) [INCADAT-reference HC/E/CA 1403] ----- 42

Y.D. v. J.B., [1996] R.D.F. 753, 17.5.1996, Superior Court of Quebec (Canada) [INCADAT-reference: HC/E/CA 369] -----40

Chile

N. R. c. J. M. A. V. s/ reintegro de hijo, 28.2.2013, *Corte Suprema* (Chile) [INCADAT-reference: HC/E/CL 1318] ----- 40

Kina

EW v. LP, HCMP1605/2011, 31.1.2013, High Court of the Hong Kong Special Administrative Region (China) [INCADAT-reference: HC/E/CNh 1408] ----- 26

LPQ v. LYW [2014] HKCU 2976, 15.12.2014, High Court of the Hong Kong Special Administrative Region (China) [INCADAT-reference: HC/E/CNh 1302] ----- 46

Danmark

B-2939-01, 11.1.2002, *Vestre Landsret* (Danmark) [INCADAT-reference: HC/E/DK 519] ----- 41

V.L. B-1572-09, 23.9.2009, *Vestre Landsret* (Danmark) [INCADAT-reference: HC/E/DK 1101] ----- 42

Frankrig

No de pourvoi 08-18126, 25.2.2009, *Cour de cassation* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1013] ----- 40

No de pourvoi 14-17,493, 19.11.2014, *Cour de cassation* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1309] ----- 41

No de pourvoi 17-11031, 4. maj 2017, *Cour de cassation* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1346] ----- 42

No de RG 06/00395, 30.5.2006, *Cour d'appel de Paris* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1010] ----- 39

No de RG 08/04984, 18.2.2009, *Cour d'appel de Nîmes* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1135] ----- 41

No de RG 11/01062, 28.6.2011, *Cour d'appel de Bordeaux* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1128] ----- 40

No de RG 11/01437, 1.12.2011, *Cour d'appel d'Agen* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1172] ----- 43

No de RG 11/02685, 28.6.2011, *Cour d'appel de Rennes* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1129] ----- 41, 46

No de RG 11/02919, 19.9.2011, *Cour d'appel de Lyon* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1168] ----- 40

No de RG 12-19382, 20.3.2013, *Cour de cassation* (Frankrig) [INCADAT-reference: HC/E/FR 1213] ----- 40

Tyskland

12 UF 532/16, 6.7.2016, *Oberlandesgericht München Senat für Familiensachen* (Tyskland) [INCADAT-reference: HC/E/DE 1405] ----- 27

17 UF 56/16, 4.5.2016, *Oberlandesgericht Stuttgart Senat für Familiensachen* (Tyskland) [INCADAT-reference: HC/E/DE 1406] ----- 40

7 UF 660/17, 5.7.2017, *Oberlandesgericht Nürnberg Senat für Familiensachen* (Tyskland) [INCADAT-reference: HC/E/DE 1409] ----- 43

Irland

A.S. v. P.S. (Child Abduction) [1998] 2 IR 244, 26.3.1998, Supreme Court (Ireland)
 [INCADAT-reference: HC/E/IE 389] ----- 40

Israel

DZ v. YVAMVD, RFAmA 2270, 30.5.2013, Supreme Court (Israel)
 [INCADAT-reference: HC/E/IL/1211] ----- 49

LM v. MM Nevo, RFamA 2338/09, 3.6.2009, Supreme Court (Israel)
 [INCADAT-reference: HC/E/IL 1037] ----- 48

Motion for Leave to Appeal (Family Matters) 5690/10, 10.8.2010, Supreme Court (Israel)
 [INCADAT-reference: HC/E/1290] ----- 44, 45

Mexico

Procedure for International Return of Children, Case No 2926/2008, 16.2.2009,
Tercera Sala Familiar del Honorable Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal (Mexico)
 [INCADAT-reference: HC/E/MX 1038] ----- 41

Nederlandene

X. (the mother) against Y. (the father), 22.2.2018, *Rechtbank 's-Gravenhage* (the Netherlands)
 [INCADAT-reference: HC/E/NL 1391] ----- 39

New Zealand

H. v. H. [1995] 12 FRNZ 498, 4.12.1995, High Court at Wellington (New Zealand)
 [INCADAT-reference: HC/E/NZ 30] ----- 45

K.M.A. v. Secretary for Justice [2007] NZFLR 891, 5.6.2007, Court of Appeal of New Zealand
 (New Zealand) [INCADAT-reference: HC/E/NZ 1118] ----- 40, 49

Secretary for Justice v. N., ex parte C., 4.3.2001, High Court at Wellington (New Zealand)
 [INCADAT-reference: HC/E/NZ 501] ----- 46

Schweiz

5A_285/2007/frs, 16.8.2007, *Tribunal fédéral, IIè cour de droit civil* (Schweiz)
 [INCADAT-reference: HC/E/CH 955] ----- 40

Det Forenede Kongerige

F. v. M. (Abduction: Grave Risk of Harm) [2008] 2 FLR 1263, 6.2.2008, Family Division of
 the High Court of England and Wales (Det Forenede Kongerige)
 [INCADAT-reference: HC/E/UKe 1116] ----- 38, 46

O. v. O. 2002 SC 430, 3.5.2002, Outer House of the Court of Session of Scotland
 (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKs 507] ----- 48

Re A. (Minors) (Abduction: Custody Rights) [1992] Fam 106, 12.2.1992, Court of Appeal of
 England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 48] ----- 41

Re C. (Abduction: Grave Risk of Psychological Harm) [1999] 1 FLR 1145, 2.12.1999, Court of Appeal
 of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 269] ----- 47

<i>Re D.</i> [2006] 3 WLR 0989, 16.11.2006, United Kingdom House of Lords (England and Wales) (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 880] -----	26
<i>Re D. (Article 13b: Non-return)</i> [2006] EWCA Civ 146, 25.1.2006, Court of Appeal of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 818]-----	42
<i>Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)</i> [2011] UKSC 27, [2012] 1 A.C. 144, 10.6.2011, United Kingdom Supreme Court (England and Wales) (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 1068] -----	26, 34, 40, 46
<i>Re G. (Abduction: Withdrawal of Proceedings, Acquiescence, Habitual Residence)</i> [2007] EWHC 2807 (Fam), 30.11.2007, High Court (Family Division) of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 966] -----	44
<i>Re M. and J. (Abduction) (International Judicial Collaboration)</i> [1999] 3 FCR 721, 16.8.1999, High Court of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 266] -----	44
<i>Re S. (A Child) (Abduction: Rights of Custody)</i> [2012] UKSC 10, [2012] 2 A.C. 257, 14.3.2012, United Kingdom Supreme Court (England and Wales) (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 1147] -----	47
<i>Re T. (Abduction: Child's Objections to Return)</i> [2000] 2 F.L.R. 192, 18.4.2000, Court of Appeal of England and Wales (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 270] -----	48
<i>Re W. (A Child)</i> [2004] EWCA Civ 1366 (Det Forenede Kongerige) [INCADAT-reference: HC/E/UKe 771] --	38

USA

<i>Abbott v. Abbott</i> , 130 S. Ct. 1983 (2010), 17.5.2010, Supreme Court (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 1029] -----	21
<i>Escaf v. Rodriguez</i> , 200 F. Supp. 2d 603 (E.D. Va. 2002), 6.5.2002, United States District Court for the Eastern District of Virginia, Alexandria Division (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 798] -----	41
<i>Freier v. Freier</i> , 969 F. Supp. 436 (E.D. Mich. 1996), 4.10.1996, United States District Court for the Eastern District of Michigan, Southern Division (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 133] -----	41
<i>Gomez v. Fuenmayor</i> , No 15-12075, United States Court of Appeal (11 th Circuit), 5.2.2016 (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1407] -----	38
<i>In the Matter of L.L. (Children)</i> , 22.5.2000, Family Court of New York (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USs 273] -----	48
<i>Miltiadous v. Tetervak</i> , 686 F. Supp. 2d 544 (E.D. Pa. 2010), 19.2.2010, United States District Court, Eastern Division Pennsylvania (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1144] -----	37
<i>Ostevoll v. Ostevoll</i> , 2000 WL 1611123 (S.D. Ohio 2000), 16.8.2000, United States District Court in Ohio (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1145] -----	39
<i>Pliego v. Hayes</i> , 843 F.3d 226 (6 th Cir. 2016), 5.12.2016, Court of Appeals for the Sixth Circuit (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1386] -----	46
<i>Sabogal v. Velarde</i> , 106 F. Supp. 3d 689 (2015), 20.5.2015, United States District Court for the District of Maryland (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 1383] -----	34, 44
<i>Souratgar v. Fair</i> , 720 F.3d 96 (2 nd Cir. 2013), 13.6.2013, United States Court of Appeals for the Second Circuit, (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1240] -----	38
<i>Tabacchi v. Harrison</i> , 2000 WL 190576 (N.D.Ill.), 2.8.2000, United States District Court for the Northern District of Illinois, Eastern Division (USA) [INCADAT-reference: HC/E/USf 465] -----	38
<i>Taylor v. Taylor</i> , 502 Fed.Appx. 854, 2012 WL 6631395 (C.A.11 (Fla.)) (11 th Cir. 2012), 20.12.2012, United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit (USA) [INCADAT-reference: HC/E/US 1184] -----	38

Zimbabwe

Secretary for Justice v. Parker, 1999 (2) ZLR 400 (H), 30.11.1999, High Court (Zimbabwe)

[INCADAT-reference: HC/E/ZW 340] ----- 38